

Andrzej Buko **Datowania cmentarzy wczesnośredniowiecznych na ziemiach polskich: problemy wnioskowania**

Bajka M., Florek M. 2015 Najstarszy cmentarz wczesnośredniowiecznego Sandomierza, "Zeszyty Sandomierskie", r. 21, nr 39, s. 70-74.

Błaszczak D. 2017 Między niebem a ziemią. Groby komorowe na obszarze państwa pierwszych Piastów, Warszawa.

Buko A. 1997 Cmentarzysko wczesnośredniowieczne przy kościele parafialnym św. Katarzyny i św. Stanisława, [w:] A. Buko (red.), Kleczanów. Badania rozpoznawcze 1989-1992, Warszawa, s. 101-127.

Buko A. 1998 Ceramika i stratyfikacje terenów cmentarzyskowych, [w:] A. Buko (red.), Studia z dziejów cywilizacji. Studia ofiarowane Profesorowi Jerzemu Gąssowskiemu w pięćdziesiątą rocznicę pracy naukowej, Warszawa, s. 125-130.

Buko A. 2018 Mauzoleum przekształcone w elitarny cmentarz? O początkach nekropoli w Bodzi, "Slavia Antiqua", t. LIX, s. 239-264. <https://doi.org/10.14746/sa.2018.59.11>

Buko A. (red.) 1997 Kleczanów. Badania rozpoznawcze 1989-1992, Warszawa.

Buko A. (red.) 2016 Bodzia. Elitarny cmentarz z początków państwa polskiego, Warszawa. <https://doi.org/10.1163/9789004281325>

Buko A., Kara M. 2016 Chronologia cmentarza, [w:] A. Buko (red.), Bodzia. Elitarny cmentarz z początków państwa polskiego, Warszawa, s. 446-452.

Dowiat J. (red.) 1985 Kultura Polski średniowiecznej X-XIII w., Warszawa.

Gąssowski J. 1969 Materiały do osadnictwa wczesnośredniowiecznego Sandomierszczyzny, "Materiały Wczesnośredniowieczne", t. 6, s. 303-473.

Janowski A. 2015 Groby komorowe w Europie Środkowo-Wschodniej. Problemy wybrane, Szczecin.

Kara M. 2016 Organizacja przestrzeni grzebalnej, rytuał i obrządek pogrzebowy, [w:] A. Buko (red.), Bodzia. Elitarny cmentarz z początków państwa polskiego, Warszawa, s. 29-380.

Kordala T. 1995 Płock w zaraniu dziejów, Płock.

Périn P. 2002 Settlements and Cemeteries in Merovingian Gaul, [w:] K. Mitchell, I. Wood (red.), The World of Gregory of Tours, Leiden, s. 67-98. https://doi.org/10.1163/9789004473812_008

Rysiewscy T. i H. [1991] 1992 Kompleks sepulkralno-osadniczy na Wzgórzu Świętojakubskim w Sandomierzu. Próba reinterpretacji materiałów, "Archeologia Polski", t. 36, z. 1-2, s. 193-234.

Rysiewska T. 1994 Struktury krewniacze i związki międzypopulacyjne w Polsce wczesnośredniowiecznej. Próba wnioskowania na podstawie wybranych cmentarzysk Sandomierszczyzny, "Archeologia Polski", t. 39, z. 1-2, s. 51-124.

Scull Ch. 2015 Chronology, Burial and Conversion. The Case of England in the 7th Century, [w:] Ch. Ruhmann, V. Brieske (red.), Dying Gods. Religious Beliefs in Northern and Eastern Europe in the Time of Christianisation, Hannover, s. 73-83.

Sikora J. 2015 Początki inhumacji w Polsce pierwszych Piastów. Jak wczesne?, [w:] W. Dzieduszycki, J. Wrzeński (red.), Cmentarzyska - relacje społeczne i międzykulturowe (Funeralia Lednickie, Spotkanie 17), Poznań, s. 151-164.

Suchodolski S. 2016a Obol zmarłych, [w:] A. Buko (red.), Bodzia. Elitarny cmentarz z początków państwa polskiego, Warszawa, s. 285-304.

Suchodolski S. 2016b Obol zmarłych (monety i pieniądz kruszcowy) na cmentarzysku w Dziekanowicach, stan. 22, [w:] J. Wrzeński (red.), Nummus bonum fragile est. Groby z monetami wczesnośredniowiecznego cmentarzyska w Dziekanowicach (Biblioteka Studiów Lednickich, Fontes, t. 7), Lednica, s. 157-195.

Urbańczyk P. 2015 Jak (s)chowano pierwszych polskich chrześcijan?, [w:] W. Dzieduszycki, J. Wrzeński (red.), Cmentarzyska - relacje społeczne i międzykulturowe (Funeralia Lednickie, Spotkanie 17), Poznań, s. 129-142.

Wrzeńska A., Wrzeński J. 2002 Rekonstrukcja zjawisk demograficznych dla serii wczesnośredniowiecznej populacji użytkującej cmentarzysko w Dziekanowicach, "Studia Lednickie", t. 7, s. 53-88.

Wrzeńska A., Wrzeński J. 2016 Groby komorowe z Dziekanowic, gm. Łubowo, woj. wielkopolskie, [w:] D. Błaszczak, D. Stępniewska (red.), Pochówki w grobach komorowych na ziemiach polskich w okresie wczesnego średniowiecza, Warszawa, s. 80-89.

Zoll-Adamikowa H. 1997 Stan badań nad obrzędowością pogrzebową Słowian, "Slavia Antiqua", t. 38, s. 65-80.

Tomasz Kurasiński, Kalina Skóra Podstawy datowania i początki najstarszej fazy cmentarzyska w Lubieniu

Blackburn M., Jonsson K. 1981 The Anglo-Saxon and Anglo-Norman Element of North European Coin Finds, [w:] M. A. S. Blackburn, D. M. Metcalf (red.), Viking-Age Coinage in the Northern Lands. The Sixth Oxford Symposium on Coinage and Monetary History, t. 1, Oxford, s. 147-255.

<https://doi.org/10.30861/9780860541509>

Bogucki M. 2011 Główne etapy upięźnienia rynków na ziemiach polskich we wczesnym średniowieczu, [w:] B. Paszkiewicz (red.), Upięźnienie. Kiedy moneta staje się pieniądzem, Nowa Sól, s. 69-90.

Bogucki M., Ilisch P., Kulesza M. 2013 Monety zachodnioeuropejskie w skarbie z Mózgowa, [w:] E. Jelińska (red.), Znaleźiska średniowiecznych skarbów srebrnych z terenu Pojezierza Ławskiego w zbiorach Muzeum Warmii i Mazur, Olsztyn, s. 14-139.

Bogucki M., Ilisch P., Malarczyk D., Kulesza M., Piniński J., Nowakiewicz T. 2016 Frühmittelalterliche Münzfunde aus Ermland und Masuren (Frühmittelalterliche Münzfunde aus Polen. Inventar, t. 5), Warszawa.

Braudel F. 1999 Historia i trwanie, przeł. B. Geremek, Warszawa.

Butent-Stefaniak B., Malarczyk D. 2009 Obieg piędźny na Śląsku we wczesnym średniowieczu (od X do połowy XII wieku), Wrocław.

- Drążkowska A. 2012 Ozdoby i nakrycia głowy na ziemiach polskich od X do końca XVIII wieku, Toruń.
- Florek M. 2015 Kilka uwag o zmianie słowiańskiej obrzędowości pogrzebowej na ziemiach polskich (przejściu od ciałopalenia do inhumacji) i jej związkach z recepcją chrześcijaństwa, [w:] W. Dzieduszycki, J. Wrzesiński (red.), Cmentarzyska - relacje społeczne i międzykulturowe (Funeralia Lednickie. Spotkanie 17), Poznań, s. 143-149.
- Gorlińska D., Suchodolski S., Bogucki M., Ilisch P., Malarczyk D., Nowakiewicz T. 2015 Frühmittelalterliche Münzfunde aus Masowien, Podlachien und Mittelpolen (Frühmittelalterliche Münzfunde aus Polen. Inventar, t. 3), Warszawa.
- Grygiel J. 2014 Cmentarzysko wareskich druzynników w Lutomiarsku, [w:] R. Grygiel, T. Jurek (red.), Początki Łęczycy, t. 2: Archeologia o początkach Łęczycy, Łódź, s. 679-757.
- Gupieniec A. 1974a Lubień, pow. Piotrków Trybunalski, "Wiadomości Numizmatyczne", r. 18 (3), s. 183.
- Gupieniec A. 1974b Lubień, pow. Piotrków Trybunalski, "Wiadomości Numizmatyczne", r. 18 (4), s. 249-250.
- Gupieniec A., Kiersnowscy T. i R. 1965 Wczesnośredniowieczne skarby srebrne z Polski Środkowej, Mazowsza i Podlasia. Materiały (Polskie Skarby Wczesnośredniowieczne. Inwentarze, t. 3), Wrocław-Warszawa-Kraków.
- Horoszko G., Piniński J., Ilisch P., Malarczyk D., Nowakiewicz T. 2016 Frühmittelalterliche Münzfunde aus Pommern (Frühmittelalterliche Münzfunde aus Polen. Inventar, t. 2), Warszawa.
- Kiersnowski R. 1960 Pieniądz kruszcowy w Polsce wczesnośredniowiecznej, Warszawa.
- Kobylińska U., Kobyliński Z. 2016 Wschodnia granica zasięgu występowania wczesnośredniowiecznej ceramiki typu Menkendorf-Szczecin, [w:] B. Chudzińska, M. Wojenka, M. Wołoszyn (red.), Od Bachorza do Światowida ze Zbrucza. Tworzenie się słowiańskiej Europy w ujęciu źródłoznawczym. Księga jubileuszowa Profesora Michała Parczewskiego, Kraków-Rzeszów, s. 233-242.
- Kóčka-Krenz H. 1993 Bizuteria północno-zachodnio-słowiańska we wczesnym średniowieczu, Poznań.
- Kóčka-Krenz H. 1997 Bizuteria średniowieczna na ziemiach polskich jako wyznacznik chronologiczny, [w:] J. Olczak (red.), Studia z archeologii, historii i geografii historycznej (Archaeologia Historica Polona, t. 6), Toruń, s. 69-75.
- Książek K. 2010 Monety z dawnego cmentarza przy kościele Salwatora we Wrocławiu: opóźniona depozycja monet w darach grobowych, "Wiadomości Numizmatyczne", t. 54 (1), s. 7-71.
- Kurasiński T. 2012 Wiadro obite blachą z wczesnośredniowiecznego cmentarzyska w Lubieniu, pow. piotrkowski, [w:] A. Jaszewska (red.), Z najdawniejszych dziejów. Grzegorzowi Domańskiemu na pięćdziesięciolecie pracy naukowej, Zielona Góra, s. 291-303.
- Kurasiński T., Skóra K. 2012 Wczesnośredniowieczne cmentarzysko szkieletowe w Lubieniu, pow. piotrkowski, Łódź.
- Kurasiński T., Skóra K., Ziętek J. 2021 Nowe znalezisko wczesnośredniowiecznego grotu włóczni z Lubienia, pow. piotrkowski, "Wiadomości Archeologiczne", t. 72, s. 200-206.
- Mikołajczyk A. 1980 Początki obiegu denarowego w Polsce Środkowej i na Mazowszu, "Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. Seria Archeologiczna", nr 27, s. 235-270.

- Mikołajczyk A. 1987 Polish Museums, Anglo-Saxon and Later Medieval British Coins (Sylloge of Coins of the British Isles, t. 37), Oxford.
- Mikołajczyk A. 1988a Anglo-Saxon Coins in Eleventh-Century Poland, "British Numismatic Journal", t. 58, s. 11-24.
- Mikołajczyk A. 1988b Skandynawskie imitacje monet anglosaskich z początku XI w. znalezione na Kujawach i Ziemi Sieradzkiej, "Rocznik Muzealny Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej", t. 2, s. 27-46.
- Mikołajczyk A. 1989 Anglosaskie monety w Polsce wczesnośredniowiecznej, "Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. Seria Numizmatyczna i Konserwatorska", nr 9, s. 87-102.
- Mitkowska-Szubert K. 2002 Obieg pieniądza kruszcowego na Mazowszu na tle skarbów wczesnośredniowiecznych, [w:] K. Filipow (red.), Pieniądz i banki (tezauryzacja, obieg pieniężny, bankowość) - wspólnota dziejów - Białoruś, Litwa, Łotwa, Polska, Słowacja, Ukraina. Supraśl, 5-7 IX 2002. Materiały z V Międzynarodowej Konferencji Numizmatycznej, Warszawa, s. 71-76.
- Musiałowski A. 2008 Pieniądz we wczesnośredniowiecznym Kałdusie, [w:] K. Filipow (red.), Pieniądz - kapitał - praca. Wspólne dziedzictwo Europy. Białoruś - Litwa - Łotwa - Polska - Rosja - Słowacja - Ukraina. Materiały z VIII międzynarodowej konferencji numizmatycznej, Białystok - Augustów, 18-23 września 2008, Białystok, s. 41-44.
- Musiałowski A. 2010 Analiza numizmatyczna wczesnośredniowiecznych monet, [w:] W. Chudziak (red.), Wczesnośredniowieczne cmentarzysko szkieletowe w Kałdusie (stanowisko 4) (Mons Sancti Laurentii, t. 5), Toruń, s. 139-157.
- Nowakiewicz T. 2013 Niemonetarna część skarbu z Mózgowa, [w:] E. Jelińska (red.), Znaleźiska średniowiecznych skarbów srebrnych z terenu Pojezierza Ławskiego w zbiorach Muzeum Warmii i Mazur, Olsztyn, s. 145-175.
- Reyman-Walczak B., Ilisch P., Malarczyk D., Nowakiewicz T. 2013 Frühmittelalterliche Münzfunde aus Schlesien (Frühmittelalterliche Münzfunde aus Polen. Inventar, t. 4), Warszawa.
- Sikora J. 2015 Początki inhumacji w Polsce pierwszych Piastów. Jak wczesne?, [w:] W. Dzieduszycki, J. Wrzesiński (red.), Cmentarzyska - relacje społeczne i międzykulturowe (Funeralia Lednickie. Spotkanie 17), Poznań, s. 151-164.
- Sikorski A., Szczurek T. 2002 Monety z wczesnośredniowiecznego cmentarzyska szkieletowego w Dębczynie na Pomorzu, [w:] A. Musiałowski (red.), Moneta i kontakty mennicze w rejonie Morza Bałtyckiego XIII-XVIII w. Materiały z konferencji w Toruniu, 12-13 listopada 1992, Toruń, s. 7-32.
- Sobkowiak-Tabaka I. 2016 Katalog grobów i ich wyposażenia (wersja skrócona), [w:] A. Buko (red.), Bodzia. Elitarny cmentarz z początków państwa polskiego, Warszawa, s. 67-82.
- Suchodolski S. 1976 Prosperity Mazowsza w XI wieku w świetle źródeł numizmatycznych, [w:] S. K. Kuczyński (red.), Cultus et cognitio. Studia z dziejów średniowiecznej kultury, Warszawa, s. 537-546.
- Suchodolski S. 1995 Numizmatyka i archeologia - korzyści wynikające ze współpracy, [w:] A. Bursche, M. Mielczarek, W. Nowakowski (red.), Nunc de svebis dicendum est. Studia archaeologica et historica Georgii Kolendo ab amici et discipuli dicata, Warszawa, s. 231-235.
- Suchodolski S. 1998 Początki obola zmarłych w Wielkopolsce, [w:] H. Kóčka-Krenz, W. Łosiński (red.), Kraje słowiańskie w wiekach średnich. Profanum i sacrum, Poznań, s. 496-504.

Suchodolski S. 2000 O niektórych kontrowersjach archeologiczno-numizmatycznych, czyli czas obiegu monet we wczesnym średniowieczu, [w:] A. Buko, P. Urbańczyk (red.), *Archeologia w teorii i w praktyce*, Warszawa, s. 229-246.

Suchodolski S. 2004 Moneta w strefie bałtyckiej około roku 1000. Reorientacja ze wschodu na zachód, "Biuletyn Numizmatyczny", nr 2 (334), s. 119-130.

Suchodolski S. 2012 Monety z cmentarzyska w Lubieniu, pow. piotrkowski, [w:] T. Kurasiński, K. Skóra, *Wczesnośredniowieczne cmentarzysko szkieletowe w Lubieniu, pow. piotrkowski*, Łódź, s. 351-356.

Suchodolski S. 2015 The Obol of the Dead, [w:] A. Buko (red.), Bodzia. A Late Viking-Age Elite Cemetery in Central Poland, Leiden-Boston, s. 313-340. https://doi.org/10.1163/9789004281325_018

Suchodolski S. 2016a Obol zmarłych, [w:] A. Buko (red.), Bodzia. Elitarny cmentarz z początków państwa polskiego, Warszawa, s. 285-303.

Suchodolski S. 2016b Obol zmarłych (monety i pieniądz kruszcowy) na cmentarzysku w Dziekanowicach, stan. 22, [w:] J. Wrzesiński (red.), *Nummus bonum fragile est. Groby z monetami wczesnośredniowiecznego cmentarzyska w Dziekanowicach, Lednica*, s. 157-195.

Śnieżko G. 2016 Monety z wczesnośredniowiecznego cmentarzyska szkieletowego w Przysławiu, pow. jędrzejowski, "Wiadomości Numizmatyczne", t. 60 (1-2), s. 157-178.

Tokarski W. 1997 Średniowieczne militaria jako wyznaczniki chronologii, [w:] J. Olczak (red.), *Studia z archeologii, historii i geografii historycznej (Archaeologia Historica Polona, t. 6)*, Toruń, s. 55-68.

Urbańczyk P. 2011 Eschatologia chrześcijańska a rytuał pogrzebowy, [w:] S. Cygan, M. Glinianowicz, P. N. Kotowicz (red.), "In silvis, campis... et urbe". Średniowieczny obrządek pogrzebowy na pograniczu polsko-ruskim, Rzeszów-Sanok, s. 33-44. <https://doi.org/10.1097/01.EEM.0000406964.48682.49>

Urbańczyk P. 2015 Jak (s)chowano pierwszych polskich chrześcijan?, [w:] W. Dzieduszycki, J. Wrzesiński (red.), *Cmentarzyska - relacje społeczne i międzykulturowe (Funeralia Lednickie. Spotkanie 17)*, Poznań, s. 129-142.

Wójcik E., Wójcik A. 1973 Cmentarzysko wczesnośredniowieczne w Lubieniu, pow. Piotrków Trybunalski. (Sprawozdanie z badań prowadzonych w 1971 r.), "Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego w Łodzi. Seria Archeologiczna", nr 20, s. 163-201.

Marek Florek Faza inicjalna najstarszego cmentarza wczesnośredniowiecznego Sandomierza

Bajka M. 2010 Kolejny grób kultury złockiej z Sandomierza, „Zeszyty Sandomierskie”, nr 30, s. 2–8.

Bajka M. 2011 Odkrycie grobów przy ul. Staromiejskiej w Sandomierzu, „Zeszyty Sandomierskie”, nr 31, s. 60–61.

Bajka M. 2016 Ślady osady i kolejne groby odkryte na zachód od kościoła św. Pawła w Sandomierzu w 2016 roku, „Zeszyty Sandomierskie”, nr 42, s. 61–65.

Bajka M., Florek M. 2011a Nowe dane do badań nad cmentarzyskami wczesnośredniowiecznego Sandomierza, „Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego”, t. 33, s. 169–180.

- Bajka M., Florek M. 2011b Wyjaśnienie archeologicznej zagadki. Wyniki badań grobów na ulicy Staromiejskiej w Sandomierzu w 2011 roku, „Zeszyty Sandomierskie”, nr 32, s. 78–80.
- Bajka M., Florek M. 2015 Najstarszy cmentarz wczesnośredniowiecznego Sandomierza, „Zeszyty Sandomierskie”, nr 39, s. 70–74.
- Bajka M., Florek M., Kotowicz P. N. 2016 Pochówek z czekanem z wczesnośredniowiecznego cmentarza na Wzgórzu Miejskim w Sandomierzu, „Acta Militaria Mediaevalia”, t. 12, s. 175–198.
- Błaszczyk D. 2017 Między ziemią a niebem. Groby komorowe na obszarze państwa pierwszych Piastów, Warszawa.
- Błaszczyk D., Bajka M., Bełka Z., Florek M. 2018 Pochodzenie osób pochowanych na wczesnośredniowiecznym cmentarzysku w Sandomierzu, stan. 1 na podstawie badań izotopów strontu, [w:] M. Trzecicki, T. Nowakiewicz, D. Błaszczyk (red.), *Animos labor nutrit. Studia ofiarowane Profesorowi Andrzejowi Buko w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, Warszawa, s. 271–278.
- Błaszczyk D., Stępniewska D. (red.) 2016 Pochówki w grobach komorowych na ziemiach polskich w okresie wczesnego średniowiecza (*Światowit Supplement Series P: Prehistory and Middle Ages*, t. 18), Warszawa.
- Buko A. 1981 Wczesnośredniowieczna ceramika sandomierska, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź.
- Buko A. 1993 Wzgórze Miejskie, [w:] S. Tabaczyński (red.), *Sandomierz. Badania 1969–1973*, t. 1, Warszawa, s. 306–310.
- Buko A. 1998 *Początki Sandomierza*, Warszawa.
- Buliński M. 1879 *Monografia miasta Sandomierza*, Warszawa.
- Florek M. 2005 *Sandomierski ośrodek grodowo-miejski w średniowieczu*, Warszawa.
- Florek M. 2007 Kolejne groby z okresu neolitu i wczesnego średniowiecza na Małym Rynku w Sandomierzu, „Zeszyty Sandomierskie”, nr 24, s. 48.
- Florek M. 2012 Średniowieczne i nowożytnie cmentarze Sandomierza (od początku XI do końca XVIII wieku), „Pamiętnik Sandomierski”, t. 4, s. 39–71.
- Florek M. 2016 Wczesnośredniowieczne cmentarzysko szkieletowe w Sandomierzu-Kamieniu Plebańskim, [w:] B. Chudzińska, M. Wojenka, M. Wołoszyn (red.), *Od Bachorza do Światowita ze Zbrucza. Tworzenie się słowiańskiej Europy w ujęciu archeologicznym, historycznym i językoznawczym. Studia źródłoznawcze dedykowane Profesorowi Michałowi Parczewskiemu w 70-tą rocznicę urodzin*, Kraków–Rzeszów, s. 533–542.
- Florek M., Zakościelna A. 2005 Badania ratownicze stanowisk pradziejowych i wczesnośredniowiecznych na terenie Sandomierza w latach 2002–2004, „Archeologia Polski Środkowo-Wschodniej”, t. 7, s. 132–137.
- Gąssowska E. 1962 Nowe odkrycia grobów kultury ceramiki sznurowej w pow. Sandomierz, „Wiadomości Archeologiczne”, t. 28, s. 88–90.
- Gąssowski J. 1969 Materiały do osadnictwa wczesnośredniowiecznego Sandomierszczyzny, „Materiały Wczesnośredniowieczne”, t. 6, s. 303–472.

- Janowski A. 2011 „Jeżeli umrze ktoś znaczny z nich kopią dlań grób podobny do obszernego domu ...”. Kilka uwag o tzw. grobach komorowych na terenie Europy Środkowej i Wschodniej, [w:] S. Cygan, M. Glinianowicz, P. N. Kotowicz (red.), „In silvis, campis... et urbe”. Średniowieczny obrządek pogrzebowy na pograniczu polsko-ruskim, Rzeszów–Sanok, s. 385–401.
- M. Glinianowicz, P. N. Kotowicz (red.), 2015 Groby komorowe w Europie Środkowo-Wschodniej. Problemy wybrane, Szczecin.
- Jończyk L. 2013 Zapinki podkowiaste w kontekście europejskich analogii, [w:] J. Kalaga (red.), Sutiejsk. Gród pogranicza polsko-ruskiego z X–XIII wieku. Studium interdyscyplinarne, Warszawa–Pętkowice, s. 41–51.
- Kolčin B. A. 1959 Železoobrabatyvaûšee proizvodstvo Novgoroda Velikogo (produkcija, tehnologija), „Materialy i issledovaniâ po archeologii SSSR”, t. 65 (Trudy Novgorodskoj archeologičeskoj èkspedicii, t. 2), s. 44–137.
- Kozak-Zychman W., Szarlip A. 2016 Szczątki kostne z wczesnośredniowiecznych pochówków odkrytych przy ul. Opatowskiej 19 w Sandomierzu (stan. 1), Lublin (mps w archiwum Instytutu Archeologii UMCS w Lublinie).
- Kóčka-Krenz H. 1971 Esowate kabłączki skroniowe z terenu Polski północno-zachodniej, „Fontes Archaeologici Posnanienses”, t. 22, s. 97–143.
- Kóčka-Krenz H. 1993 Bizuteria północno-zachodnio-słowiańska we wczesnym średniowieczu, Poznań.
- Łukasiak J. 1999 Wczesnośredniowieczna zapinka podkowiasta z Napola, stanowisko 6, woj. kujawsko-pomorskie, [w:] W. Chudziak (red.), Studia nad osadnictwem wczesnośredniowiecznym ziemi chełmińskiej, Toruń, s. 257–287.
- Mal’ m V.A. 1967 Podkovoobraznye i kol’cevidnye zasteżki-fibuly, [w:] Očerki po istorii ruskoj derevni X–XIII vv. (Trudy Gosudarstvennogo Istoričeskogo muzeâ, t. 43), Moskva, s. 149–190.
- Musianowicz K. 1949 Kabłączki skroniowe – próba typologii i chronologii, „Światowit”, t. 20, s. 115–232.
- Musianowicz K. 1969 Drohiczyn we wczesnym średniowieczu, „Materiały Wczesnośredniowieczne”, t. 6, s. 7–235.
- Olejarz A. 2011 Wczesnośredniowieczne zapinki podkowiaste z ziem polskich. Uwagi na temat chronologii, rozprzestrzenienia i genezy, „Śląskie Sprawozdania Archeologiczne”, t. 53, s. 231–258.
- Rysiewski T., Rysiewska H. 1991 Zespół sepulkralno-osadniczy na Wzgórzu Świętojakubskim w Sandomierzu. Próba reinterpretacji materiałów, „Archeologia Polski”, t. 36, s. 193–234.
- Zoll-Adamikowa H. 1971 Wczesnośredniowieczne cmentarzyska szkieletowe Małopolski. Cz. II. Analiza, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk.

Katarzyna Schellner, Krzysztof Gorczyca **Cmentarzyska birytualne typu
Bilczew i ich datowanie**

Brzostowicz M. 2002 Bruszczewski zespół osadniczy we wczesnym średniowieczu, Poznań.

Buko A. 2005 Archeologia Polski wczesnośredniowiecznej. Odkrycia – hipotezy – interpretacje, Warszawa.

Bulska E., Wrzesiński A., Wrzesińska J. 1996 Zawartość naczyń grobowych – próba analizy i interpretacji, „Studia Lednickie”, t. IV, s. 345–356.

Cnotliwy E. 1973 Rzemiosło rogownicze na Pomorzu wczesnośredniowiecznym, Poznań.

Czupryńska R. 2002 Kwestia wczesnośredniowiecznych grobów ciałopalnych w Górze, stanowisko 2, [w:] J. Wrzesiński (red.), Popiół i kość (Funeralia Lednickie. Spotkanie 4), Sobótka–Wrocław, s. 449–466.

Dębska-Luty K., Lipińska A. 1986 Wczesnośredniowieczne pochówki szkieletowe w Łądzie, woj. Konin, [w:] Wczesnośredniowieczne cmentarzyska szkieletowe w Łądzie, woj. Konin, Poznań, s. 13–86.

Drozd A. 2007 Postrzeżenie przestrzeni grzebalnej we wczesnym średniowieczu w świetle badań cmentarzysk szkieletowych, [w:] W. Dzieduszycki, J. Wrzesiński (red.), Środowisko pośmiertne człowieka (Funeralia Lednickie. Spotkanie 9), Poznań, s. 273–282.

Dziewulski W. 1964 Postępy chrystianizacji i proces likwidacji pogaństwa w Polsce wczesnofeudalnej, Wrocław–Warszawa–Kraków.

Florek M. 2011 Uwagi o zróżnicowaniu słowiańskiego obrządku pogrzebowego w Małopolsce w okresie plemiennym (do końca X w.), [w:] S. Cygan, M. Glinianowicz, P. N. Kotowicz (red.), „In silvis, campis...et urbe”. Średniowieczny obrządek pogrzebowy na pograniczu polsko-ruskim, Rzeszów–Sanok, s. 59–77.

Gąssowski J. 1950 Cmentarzysko w Końskich na tle zagadnienia południowej granicy Mazowsza we wczesnym średniowieczu, „Materiały Wczesnośredniowieczne”, t. II, s. 71–175.

Gmyrek G. 2006 Sprawozdanie z archeologicznych badań ratunkowych przeprowadzonych w Koninie, powiat Konin, woj. wielkopolskie, na stan. 8, nr obszaru AZP 57-40, nr stan. na obszarze 15 (Archiwum WUOZ w Poznaniu, Delegatura w Koninie), Konin.

Gorczyca K. 2002 Wczesnośredniowieczne cmentarzysko birytualne w Bilczewie stan. 1, gm. Kramsk, pow. Konin, woj. wielkopolskie, [w:] J. Wrzesiński (red.), Popiół i kość (Funeralia Lednickie. Spotkanie 4), Sobótka–Wrocław, s. 467–474.

Gorczyca K., Lipowczyk N. 2011 Sprawozdanie z badań ratunkowych przeprowadzonych w Kramsku, gm. loco, pow. Konin, stan. 2, „Konińskie Zeszyty Muzealne”, t. 7, s. 19–28.

Gorczyca K., Olińska K. 1982 Bilczew, gm. Kramsk, woj. konińskie, st. 1, „Informator Archeologiczny. Badania rok 1981”, s. 163.

Gorczyca K., Olińska K. 1983 Bilczew, gm. Kramsk, woj. konińskie, st. 1, „Informator Archeologiczny. Badania rok 1982”, s. 181.

Gorczyca K., Olińska K. 1989 Cmentarzyska wczesnośredniowieczne w Bilczewie i Ruminie woj. konińskie, „Konińskie Zeszyty Muzealne”, t. 1, s. 49–68.

Gorczyca K., Schellner K. 2012 Cmentarzysko wczesnośredniowieczne w Bilczewie, pow. Konin. Archeologiczne badania ratownicze na terenie odkrywki „Drzewce” KWB Konin, Konin.

Hilczerówna Z. 1950–1953 Przyczyńki do handlu Polski z Rusią Kijowską, „Przegląd Archeologiczny”, t. 9, s. 8–23.

Kaszewski E., Kaszewska Z. 1971 Wczesnośredniowieczne cmentarzysko w Brześciu Kujawskim, pow. Włocławek, „Materiały Starożytne i Wczesnośredniowieczne”, t. I, s. 365–434.

- Koperkiewicz A. 2002 Przeżytki wierzeń pogańskich w obrządku pogrzebowym na wczesnośredniowiecznym cmentarzysku w Daniłowie Małym na Podlasiu, [w:] J. Wrześniński (red.), Popiół i kość (Funeralia Lednickie. Spotkanie 4), Sobótka–Wrocław, s. 513–539.
- Koperkiewicz A. 2003 Związek płci z orientacją grobu we wczesnym średniowieczu na przykładzie cmentarzyska w Daniłowie Małym, w woj. podlaskim, [w:] W. Dzieduszycki, J. Wrześniński (red.), Kobieta – śmierć – mężczyzna (Funeralia Lednickie. Spotkanie 5), Poznań, s. 307–324.
- Koperkiewicz A., Krasnodębski D. 2006 Wczesnośredniowieczne cmentarzysko w Daniłowie Małym, gm. Łąpy, [w:] W. Chudziak, S. Moździoch (red.), Stan i potrzeby badań nad wczesnym średniowieczem w Polsce – 15 lat później, Toruń–Wrocław, s. 465–485.
- Kostrzewski B. 1947 Cmentarzysko z okresu rzymskiego w Koninie, „Przegląd Archeologiczny”, t. 7, z. 2, s. 192–194.
- Kostrzewski B. 1951 Wykaz nabytków Muzeum Archeologicznego w Poznaniu w 1945–49, „Fontes Archaeologici Posnanienses”, t. 1, s. 164–214.
- Kostrzewski J. 1968 Grzechotki wczesnośredniowieczne bez polewy, „Archeologia Polski”, t. XIII, z. 1, s. 211–218.
- Kóčka-Krenz H. 1993 Bizuteria północno-zachodnio-słowiańska we wczesnym średniowieczu, Poznań.
- Kóčka-Krenz H. 1995 Grób kobiety z wczesnośredniowiecznego cmentarzyska szkieletowego w Poznaniu-Śródcie (Przyczynek do interpretacji funkcjonalnej kaptorg), „Folia Praehistorica Posnaniensia”, t. VII, s. 281–293.
- Krzyszowski A. 2008 Kultfeuerstellen der römischen Kaiserzeit oder frühmittelalterliche Gräber des Typs Alt Käbelich – erste Ergebnisse der Ausgrabungen in Wilanowo, Fpl. 12, gem. Kamieniec, woj. wielkopolskie, in den Jahren 2006 und 2007, [w:] A. Jaszewska, A. Michalak (red.), Ogień – żywioł ujarzmiony i nieujarzmiony. VI Polsko-Niemieckie Spotkania Archeologiczne Garbicz, 5–6 czerwca 2008, Zielona Góra, s. 169–187.
- Kurnatowska Z., Łosińska A. 1992 Stan i potrzeby badań nad wczesnym średniowieczem w Wielkopolsce, [w:] Z. Kurnatowska (red.), Stan i potrzeby badań nad wczesnym średniowieczem w Polsce. Materiały z konferencji Poznań 14–16 grudnia, Poznań–Wrocław–Warszawa, s. 105–153.
- Łosiński W. 1998 Z dziejów obrzędowości pogrzebowej u północnego odłamu Słowian zachodnich w świetle nowszych badań, [w:] H. Kóčka-Krenz, W. Łosiński (red.), Kraje słowiańskie w wiekach średnich. Profanum i sacrum, Poznań, s. 473–483.
- Mendyk S. 1989 Strefa sepulkralna cmentarzyska wczesnośredniowiecznego, [w:] A. Cofta-Broniewska (red.), Miejsce pradziejowych i średniowiecznych praktyk kultowych w Kruszy Zamkowej, województwo bydgoskie, stanowisko 13, Poznań, s. 170–196. <https://doi.org/10.1007/BF02887508>
- Miśkiewicz M. 1969 Wczesnośredniowieczny obrządek pogrzebowy na płaskich cmentarzyskach szkieletowych w Polsce, „Materiały Wczesnośredniowieczne”, t. 6, s. 241–302.
- Moździoch S. 2000 Archeologiczne ślady kultu pogańskiego na Śląsku wczesnośredniowiecznym, [w:] S. Moździoch (red.), Człowiek, sacrum, środowisko. Miejsca kultu we wczesnym średniowieczu, Wrocław, s. 155–194.

- Muzolf B. 2002 Wczesnośredniowieczne cmentarzysko ciałopalne z obiektem kultowym, [w:] R. Grygiel (red.), *Badania archeologiczne na terenie odkrywki „Szczerców” Kopalni Węgla Brunatnego „Bełchatów” S.A.*, t. 2, Łódź, s. 401–425.
- Pawlak P. 2013 Cmentarzysko ciałopalne i osada ze starszego stadium wczesnego średniowiecza w Myszęcinie, [w:] E. Pawlak, P. Pawlak (red.), *Myszęcina, stanowisko 19, województwo lubuskie. Od młodszej epoki kamienia po XX wiek*, Zielona Góra, s. 169–395.
- Petersen J. 1919 *De norske vikingesverd. En typologisk-kronologisk studie over vikingetidens vaaben*, Christiania.
- Pieczyński Z. 1967 Cmentarzysko z okresu wędrówek ludów i z wczesnego średniowiecza z Konina, *„Fontes Archaeologici Posnanienses”*, t. 18, s. 54–67.
- Piotrowski R. 2003 Uwagi na temat chronologii i interpretacji wczesnośredniowiecznych cmentarzysk mazowieckich, *„Archeologia Polski”*, t. XLVIII, z. 1–2, s. 165–200.
- Rauhut L. 1971 Wczesnośredniowieczne cmentarzyska w obudowie kamiennej na Mazowszu i Podlasiu, *„Materiały Starożytne i Wczesnośredniowieczne”*, t. 1, s. 435–654.
- Rogosz R., Wilgocki E. 2003 Wczesnośredniowieczne cmentarzysko szkieletowe na stanowisku wielokulturowym nr 3 w Wylazłowie gm. Pęczniew, [w:] T. Galiński, E. Wilgocki (red.), *Res et Fontes. Księga jubileuszowa dr. Eugeniusza Cnotliwego w 70. rocznicę urodzin*, Szczecin, s. 181–199.
- Schellner E. 2013 Sprawozdania z badań archeologicznych stanowiska wielokulturowego w Kwiatkowie 11, gm. Brudzew (sezony 2012, 2013) (Archiwum WUOZ w Poznaniu, Delegatura w Koninie), Konin.
- Schellner E. 2014 Sprawozdania z badań archeologicznych stanowiska wielokulturowego w Kwiatkowie 11, gm. Brudzew (sezon 2014) (Archiwum WUOZ w Poznaniu, Delegatura w Koninie), Konin.
- Schellner K., Gorczyca K. 2021 Wczesnośredniowieczne cmentarzyska biritualne typu Bilczew, [w:] M. A. Plavinski, B. M. Sidorovič (red.), *A Life-Long Expedition: In Memory of Aliaxandr Plavinski, Minsk–Kolorgrad*, s. 493–518.
- Schlicht E. 1944 Grabsteine auf eine ostgermanischen Gräberfeld bei Konin, *„Posener Jahrbuch für Vorgeschichte”*, t. 1, s. 118–120.
- Schmidt V. 1987 Jak Słowianie Zachodni chowali zmarłych, *„Z Otchłani Wieków”*, r. LIII, z. 1, s. 32–35.
- Schmidt V. 1992 Lieps. Die slawischen Gräberfelder und Kultbauten am Südende des Tollensesees, Lübstorf.
- Schmidt V. 1995 Ein slawisches birituelles Gräberfeld von Alt Käbelich, Lkr. Mecklenburg-Strelitz, *„Bodendenkmalpflege in Mecklenburg-Vorpommern: Jahrbuch”*, t. 43, s. 83–113.
- Sikora P. 2003 Płeć a orientacja pochówków na wczesnośredniowiecznych cmentarzyskach Białorusi, [w:] W. Dzieduszycki, J. Wrzesiński (red.), *Kobieta – śmierć – mężczyzna (Funeralia Lednickie. Spotkanie 5)*, Poznań, s. 299–306.
- Stawska V. 1994 Groby wczesnośredniowieczne z miejscowości Małe Czyste, gm. Stolno, woj. toruńskie (stanowisko 20), [w:] J. Olczak (red.), *Studia nad osadnictwem średniowiecznym ziemi chełmińskiej. Wybrane zagadnienia i materiały*, Toruń, s. 153–167.
- Stawska V. 1999 Wczesnośredniowieczne cmentarzysko szkieletowe w Otłoczynie, woj. kujawsko-pomorskie, [w:] *Studia nad osadnictwem średniowiecznym ziemi chełmińskiej*, t. 3, Toruń, s. 181–202.

Szmoniewski B. Sz. 2007 Metodyka eksploracji grobów typu Alt Käbelich na stanowisku 16 w Targowisku, woj. małopolskie, [w:] L. Bakalarska (red.), Materiały z konferencji konserwatorstwa archeologicznego, Warszawa, s. 336–341.

Szmoniewski B. Sz., Tyniec-Kępińska A. 2006 Obrzędowość pogrzebowa w Małopolsce wczesnośredniowiecznej (VII/VIII – poł. X w.) w świetle nowych badań, „Materiały Archeologiczne”, t. 36, s. 27–31.

Szymański W. 2004 Dom żywych – dom umarłych w kulturze Słowian wczesnego średniowiecza, [w:] J. Libera, A. Zakościelna (red.), Przez pradzieje i wczesne średniowiecze. Księga jubileuszowa na siedemdziesiąte piąte urodziny docenta doktora Jana Gurby, Lublin, s. 301–308.

Tyniec-Kępińska A., Szmoniewski B. Sz. 2006 Nowe wczesnośredniowieczne cmentarzyska w typie Alt Käbelich z Małopolski, [w:] W. Chudziak, S. Moździoch (red.), Stan i potrzeby badań nad wczesnym średniowieczem w Polsce – 15 lat później, Toruń–Wrocław, s. 383–390.

Tyniec-Kępińska A., Wróbel J. 2002 Wczesnośredniowieczne cmentarzysko ciałopalne na stanowisku 27 w Krakowie-Bieżanowie, „Materiały Archeologiczne”, t. XXXIII, s. 163–167.

Woźny J. 2000 Symbolika przestrzeni miejsc grzebalnych w czasach ciałopalenia zwłok na ziemiach polskich (od środkowej epoki brązu do środkowego okresu lateńskiego), Bydgoszcz.

Wrześcińska A. 2012 Opracowanie badań antropologicznych wczesnośredniowiecznego cmentarzyska birytualnego w Bilczewie, stan. 1, [w:] K. Gorczyca, K. Schellner (red.), Cmentarzysko wczesnośredniowieczne w Bilczewie, pow. Konin. Archeologiczne badania ratownicze na terenie odkrywki „Drzewce” KWB Konin, Konin, s. 113–126.

Wrześcińska A., Wrześciński J. 1998 Próba interpretacji struktury społecznej ludności na cmentarzysku. Doniesienie wstępne, „Studia Lednickie”, t. 5, s. 13–27.

Wrześcińska A., Wrześciński J. 2000 Pochówki dzieci we wczesnym średniowieczu na przykładzie cmentarzyska w Dziekanowicach, „Studia Lednickie”, t. 6, s. 142–158.

Wrześcińska A., Wrześciński J. 2002 Z problematyki węgla drzewnych w jamach grobowych – częstość występowania węgla drzewnych w grobach wczesnośredniowiecznego cmentarzyska „Mały Skansen”, „Studia Lednickie”, t. 7, s. 143–159.

Wrześciński J. 1989 Cmentarzysko szkieletowe w Dziekanowicach, gm. Łubowo, st. 2, „Studia Lednickie”, t. 1, s. 103–146.

Wrześciński J. 2000 Noże żelazne w grobach na wczesnośredniowiecznym cmentarzysku w Dziekanowicach, „Studia Lednickie”, t. 6, s. 91–124.

Zoll-Adamikowa H. 1971 Próba periodyzacji wczesnośredniowiecznych praktyk pogrzebowych w Polsce, „Archeologia Polski”, t. 16, s. 541–556.

Zoll-Adamikowa H. 1979 Wczesnośredniowieczne cmentarzyska ciałopalne Słowian na terenie Polski, cz. 2, Analiza. Wnioski, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk.

Jacek Bojarski, Wojciech Chudziak **Najstarsza faza rozwoju wczesnośredniowiecznego cmentarzyska w Kałdusie**

Biermann F. 2008 Medieval Élite Burials in Eastern Mecklenburg and Pomerania, "Antiquity", t. 82, s. 87-98. <https://doi.org/10.1017/S0003598X00096460>

Błaszczyk D. 2016 Między ziemią a niebem: wczesnośredniowieczne pochówki w grobach komorowych na ziemiach polskich w kontekście europejskim, [w:] D. Błaszczyk, D. Stępniewska (red.), Pochówki w grobach komorowych na ziemiach polskich w okresie wczesnego średniowiecza, Warszawa, s. 34-49.

Bojarski J. 2003 Cmentarzysko szkieletowe w Kałdusie na ziemi chełmińskiej (stanowisko 4), [w:] H. Paner, M. Fudziński (red.), XIII Sesja Pomorzoznawcza, t. 2: Od wczesnego średniowiecza do czasów nowożytnych, Gdańsk, s. 1-30.

Bojarski J. 2020 Obrzędowość pogrzebowa w strefie chełmińsko-dobrzyńskiej we wczesnym średniowieczu (Mons Sancti Laurentii, t. 9), Toruń.

Bojarski J., Chudziak W., Kozłowski T., Reitsema L. 2016 Wczesnośredniowieczne groby komorowe z ziemi chełmińskiej, [w:] D. Błaszczyk, D. Stępniewska (red.), Pochówki w grobach komorowych na ziemiach polskich w okresie wczesnego średniowiecza, Warszawa, s. 102-121.

Bojarski J., Chudziak W., Weinkauff M. 2017 Góra Św. Wawrzyńca w Kałdusie we wczesnym średniowieczu - na skrzyżowaniu szlaków dalekosiężnych, [w:] M. Fudziński, W. Świętosławski, W. Chudziak (red.), Pradoliny pomorskich rzek. Kontakty kulturowe i handlowe społeczeństw w pradziejach i wczesnym średniowieczu, Gdańsk, s. 301-313.

Buko A. (red.) 2015 Bodzia. A Late-Viking Elite Cemetery in Central Poland, Leiden--Boston. <https://doi.org/10.1163/9789004281325>

Buko A. (red.) 2016 Bodzia. Elitarny cmentarz z początków państwa polskiego, Warszawa. <https://doi.org/10.1163/9789004281325>

Chudziak W. 2000 Kształtowanie się podziałów plemiennych w strefie chełmińsko-dobrzyńskiej we wczesnym średniowieczu, "Archaeologia Historica Polona", t. 8, s. 51-69.

Chudziak W. 2001 Wczesnośredniowieczne groby komorowe z Kałdusa pod Chełmnem na Pomorzu Wschodnim, "Slavia Antiqua", t. 42, s. 63-96.

Chudziak W. 2002a Ślady skandynawskiej obrzędowości w Kałdusie na Pomorzu Wschodnim, [w:] J. Wrzeński (red.), Popiół i kość (Funeralia Lednickie. Spotkanie 4), Sobótka-Wrocław, s. 433-447

Chudziak W. 2002b Wczesnośredniowieczne groby komorowe z Kałdusa pod Chełmnem na Pomorzu Wschodnim, "Slavia Antiqua", t. 42, s. 63-96.

Chudziak W. 2003a Wczesnośredniowieczna przestrzeń sakralna in Culmine na Pomorzu Nadwiślańskim (Mons Sancti Laurentii, t. 1), Toruń.

Chudziak W. 2003b Wczesnośredniowieczne "importy" skandynawskie z Kałdusa pod Chełmnem na Pomorzu Wschodnim, [w:] M. Dulinicz (red.), Słowianie i ich sąsiedzi we wczesnym średniowieczu, Lublin-Warszawa, s. 117-126.

Chudziak W. 2017 Archeologia wczesnego średniowiecza, [w:] A. Radziwiński (red.), Dzieje regionu kujawsko-pomorskiego, Toruń, s. 111-191.

Chudziak W. 2018 Relikty romańskiego kościoła w Kałdusie. Problem genezy w kontekście wyników najnowszych badań, [w:] A. Buko, K. Kollinger, S. Jędrzejewska (red.), Materiały V Kongresu Mediewistów Polskich, t. 4: Badania interdyscyplinarne, Rzeszów, s. 141-162.

Chudziak W. (red.) 2010 Wczesnośredniowieczne cmentarzysko szkieletowe w Kałdusie (stanowisko 4) (Mons Sancti Laurentii, t. 5), Toruń.

Chudziak W., Błędowski P., Bojarski J., Kaźmierczak R., Weinkauff M. 2016 Kontekst archeologiczno-historyczny, [w:] W. Chudziak, A. Noryskiewicz (red.), Wczesnośredniowieczny zespół osadniczy w Kałdusie. Studia archeologiczno-paleobotaniczne (Mons Sancti Laurentii, t. 8), Toruń, s. 13-68.

Chudziak W., Bojarski J., Stawska V. 2010a Chronologia cmentarzyska, [w:] W. Chudziak (red.), Wczesnośredniowieczne cmentarzysko szkieletowe w Kałdusie (stanowisko 4) (Mons Sancti Laurentii, t. 5), Toruń, s. 105-120.

Chudziak W., Bojarski J., Stawska V. 2010b Zagadnienia wstępne, [w:] W. Chudziak (red.), Wczesnośredniowieczne cmentarzysko szkieletowe w Kałdusie (stanowisko 4) (Mons Sancti Laurentii, t. 5), Toruń, s. 9-24.

Chudziak W., Weinkauff M. 2019 Wczesnośredniowieczne grodziska w Polsce, t. 7: Powiat toruński, Toruń.

Duczko W. 2006 Ruś Wikingów. Historia obecności Skandynawów we wczesnośredniowiecznej Europie Wschodniej, Warszawa.

Horoszko G., Piniński J., Ilisch P., Malarczyk D., Nowakiewicz T. 2016 Frühmittelalterliche Münzfunde aus Pommern (Frühmittelalterliche Münzfunde aus Polen. Inventar, t. 2), Warszawa.

Ilisch P. 2020 Zur Datierung der ältesten Kreuzpfenninge/Hochrandpfenninge (Gumowski CNP Typ I), "Wiadomości Numizmatyczne", R. LXIV, z. 208, s. 93-107.

Janowski A. 2015 Groby komorowe w Europie Środkowo-Wschodniej. Problemy wybrane, Szczecin.

Kara M. 1998 Wczesnośredniowieczny grób uzbrojonego kupca z miejscowości Ciepłe na Pomorzu Gdańskim w świetle ponownej analizy chronologicznej, [w:] H. Kóčka-Krenz, W. Łosiński (red.), Kraje słowiańskie w wiekach średnich. Profanum i sacrum, Poznań, s. 505-524.

Kara M. 2009 Najstarsze państwo Piastów - rezultat przełomu czy kontynuacji. Studium archeologiczne, Poznań.

Kaźmierczak R., Rybka K. 2010 Wczesnośredniowieczny miecz z grobu 364, [w:] W. Chudziak (red.), Wczesnośredniowieczne cmentarzysko szkieletowe w Kałdusie (stanowisko 4) (Mons Sancti Laurentii, t. 5), Toruń, s. 175-179.

Kiersnowscy T. i R. 1959 Wczesnośredniowieczne skarby z srebrne z Pomorza. Materiały, Warszawa-Wrocław.

Łęga W. 1930 Kultura Pomorza we wczesnym średniowieczu na podstawie wykopalisk, Toruń.

Musiałowski A. 2010 Analiza numizmatyczna wczesnośredniowiecznych monet, [w:] W. Chudziak (red.), Wczesnośredniowieczne cmentarzysko szkieletowe w Kałdusie (stanowisko 4) (Mons Sancti Laurentii, t. 5), Toruń, s. 139-157.

Reitsema L. 2012 Stable Carbon and Nitrogen Isotope Analysis of Human Diet Change in Prehistoric and Historic Poland (niepublikowana praca doktorska, Ohio State University;

https://etd.ohiolink.edu/apexprod/rws_etd/send_file/send?accession=osu1330969837 [dostęp: 09.01.2023]).

Sarnowska W. 1955 Miecze wczesnośredniowieczne w Polsce, "Światowit", t. 21, s. 276-320.

Sikora J. 2013 O interpretacji etnicznej wczesnośredniowiecznych pochówków elitarnych. Skandynawowie w państwie pierwszych Piastów i na Pomorzu?, "Slavia Antiqua", t. 54, s. 61-96.

Sikora J. 2015 Początki inhumacji w Polsce pierwszych Piastów. Jak wczesne?, [w:] W. Dzieduszycki, J. Wrzesiński (red.), Cmentarzyska - relacje społeczne i międzykulturowe (Funeralia Lednickie. Spotkanie 17), Poznań, s. 151-164.

Sikora J. 2016 Czy w Ostrowitem, gm. Chojnice, woj. pomorskie odkryto wczesnośredniowieczne groby komorowe?, [w:] D. Błaszczuk, D. Stępniewska (red.), Pochówki w grobach komorowych na ziemiach polskich w okresie wczesnego średniowiecza, Warszawa, s. 62-79.

Stawska V. 1994 Groby wczesnośredniowieczne z miejscowości Małe Czyste, gm. Stolno, woj. toruńskie (stanowisko 2), [w:] J. Olczak (red.), Studia nad osadnictwem średniowiecznym ziemi chełmińskiej. Wybrane zagadnienia i materiały, Toruń, s. 153-167.

Stawska V. 2003 Cmentarzyska wczesnośredniowieczne z ziemi chełmińskiej w świetle najnowszych badań, [w:] W. Chudziak (red.), Studia nad osadnictwem wczesnośredniowiecznym ziemi chełmińskiej, t. 5, Toruń, s. 89-108.

Urbańczyk P. 2015 Jak (s)chowano pierwszych polskich chrześcijan?, [w:] W. Dzieduszycki, J. Wrzesiński (red.), Cmentarzyska - relacje społeczne i międzykulturowe (Funeralia Lednickie. Spotkanie 17), Poznań, s. 129-142.

Zoll-Adamikowa H. 1988 Przyczyny i formy recepcji rytuału szkieletowego u Słowian nadbałtyckich we wczesnym średniowieczu, "Przegląd Archeologiczny", t. 35, s. 183-221.

Jerzy Sikora Uwagi na temat chronologii cmentarzyska w Lutomiersku

Beck A. 1969 Die wendischen Grabfunde aus Pommern, "Baltische Studien. Neue Folgen", t. 55, s. 7-32.

Błaszczuk D. 2016 Między ziemią a niebem: wczesnośredniowieczne pochówki w grobach komorowych na ziemiach polskich w kontekście europejskim, [w:] D. Błaszczuk, D. Stępniewska (red.), Pochówki w grobach komorowych na ziemiach polskich w okresie wczesnego średniowiecza (Światowit Supplement Series P: Prehistory and Middle Ages, t. 18), Warszawa, s. 34-47.

Brather S. 2008 Archäologie der westlichen Slawen. Siedlung, Wirtschaft und Gesellschaft im früh- und hochmittelalterlichen Ostmitteleuropa (Ergänzungsbände zum Reallexikon der Germanischen Altertumskunde, t. 61), Berlin-New York. <https://doi.org/10.1515/9783110209952>

Buko A. 2016 Chrześcijaństwo i poganie. O problemach interpretacji odkryć archeologicznych związanych z początkami chrześcijaństwa na ziemiach polskich, "Slavia Antiqua", t. 57, s. 13-51. <https://doi.org/10.14746/sa.2016.57.2>

Buko A., Kara M. 2016 Chronologia cmentarza, [w:] A. Buko (red.), Bodzia. Elitarny cmentarz z początków państwa polskiego, Warszawa, s. 447-452.

Bukowski Z. 1960 Puste kabłączki skroniowe typu pomorskiego, Szczecin. Chudziak W.

Bukowski Z. 2001 Wczesnośredniowieczne groby komorowe z Kałdusa pod Chełmnem na Pomorzu Wschodnim, "Slavia Antiqua", t. 42, s. 63-96.

Chudziak W., Bojarski J., Stawska V. 2010 Chronologia cmentarzyska, [w:] W. Chudziak (red.), Wczesnośredniowieczne cmentarzysko szkieletowe w Kałdusie (stanowisko 4) (Mons Sanctii Laurentii, t. 5), Toruń, s. 105-126.

Dulinicz M. 1998 Jaki obrządek pogrzebowy panował na wczesnośredniowiecznym Mazowszu? [w:] A. Buko (red.), Studia z dziejów cywilizacji. Studia ofiarowane Profesorowi Jerzemu Gąssowskiemu w pięćdziesiątą rocznicę pracy naukowej, Warszawa, s. 103-113.

Dulinicz M. 2009 Wczesnośredniowieczny przełom w obrządku pogrzebowym na Mazowszu, [w:] S. Moździoch (red.), Stare i nowe w średniowieczu. Pomędzy innowacją a tradycją (Spotkania Bytomskie, t. 6), Wrocław, s. 379-399.

Dzik M. 2014a Pozostałe zabytki ruchome, [w:] H. Karwowska (red.), Cmentarzysko w Czarnej Wielkiej stan. 1 (badania 1951-1978), t. 2, Białystok, s. 205-213.

Dzik M. 2014b Uwagi o funkcji i symbolice konstrukcji wczesnośredniowiecznych grobów w obudowach kamiennych, [w:] T. Kurasiński, K. Skóra (red.), Grób w przestrzeni, przestrzeń w grobie. Przestrzenne uwarunkowania w dawnej obrzędowości pogrzebowej (Acta Archaeologica Lodziensia, t. 60), Łódź, s. 87-101

Dzik M. 2015 Przemiany zwyczajów pogrzebowych w międzyrzeczu Bugu i górnej Narwi (XI-XV w.), t. I-II, Rzeszów.

Dzik M. 2016 W sprawie pochodzenia wczesnośredniowiecznych grzechotek guzowatych, [w:] B. Chudzińska, M. Wojenka, M. Wołoszyn (red.), Od Bachorza do Światowida ze Zbrucza. Tworzenie się słowiańskiej Europy w ujęciu źródłoznawczym. Księga jubileuszowa Profesora Michała Parczewskiego, Kraków-Rzeszów, s. 397-419.

Eggers H. J. 1939 Ein Gräberfeld der wendisch-wikingischen Zeit bei Barvin, Kr. Rummelsburg, "Monatsblätter der Gesellschaft für Pommersche Geschichte", t. 53, s. 45-47.

Gabriel I. 1988 Hof- und Sakralkultur sowie Gebrauchs- und Handelsgut im Spiegel der Kleinfunde von Starigard/Oldenburg, [w:] O. Crumlin-Pedersen (red.), Oldenburg, Wolin, Staraja Ladoga, Novgorod, Kiev. Handel und Handelsverbindungen im südlichen Ostseeraum während des frühen Mittelalters (Bericht der Römisch-Germanischen Kommission, t. 69), s. 103-291.

Gabriel I. 1991 Handel und Fernverbindungen, [w:] M. Müller-Wille (red.), Starigard/Oldenburg. Ein slawischer Herrschersitz des frühen Mittelalters in Ostholstein, Neumünster, s. 251-278.

Gardeła L. 2018 Lutomiersk Unveiled. The Buried Warriors of Poland, "Medieval Warfare", t. VIII, z. 3, s. 42-50.

Gardeła L., Kajkowski K., Söderberg B. 2019 The Spur Goad from Skegrie in Scania, Sweden, "Fornvännen", t. 114/2, s. 57-74.

Gorczyca K., Schellner K. 2012 Cmentarzysko wczesnośredniowieczne w Bilczewie, pow. Konin. Archeologiczne badania ratownicze na terenie odkrywki "Drzewce" KWB Konin, Konin.

Grygiel R. 2014 Cmentarzysko wareskich drużynników w Lutomiarsku, [w:] R. Grygiel, T. Jurek (red.), Początki Łęczycy, t. II: Archeologia o początkach Łęczycy, Łódź, s. 681-757.

- Hamilton W. D., Krus A. M. 2018 The Myths and Realities of Bayesian Chronological Modeling Revealed, "American Antiquity", t. 83, z. 2, s. 187-203 <https://doi.org/10.1017/aaq.2017.57>
- Hensel W. 1987 Słowiańszczyzna wczesnośredniowieczna. Zarys kultury materialnej, Warszawa.
- Janowski A. 2014 Groby 558 i 1120 z Cedyni na tle wczesnośredniowiecznych zachodniopomorskich pochówków z mieczami, [w:] P. Migdalski (red.), Civitas Cedene. Studia i materiały do dziejów Cedynii, t. 1, Chojna-Szczecin-Cedynia, s. 53-103
- Jażdżewski K. 1951 Cmentarzysko wczesnośredniowieczne w Lutomiersku pod Łodzią w świetle badań z r. 1949, "Materiały Wczesnośredniowieczne", t. 1, s. 91-191.
- Jażdżewski K. 1952 Sprawozdanie z badań archeologicznych na cmentarzysku wczesnośredniowiecznym w Lutomiersku w 1950 r., "Materiały Wczesnośredniowieczne", t. 2, s. 257-264.
- Jurek T. 2014 Pierwsze wieki historii Łęczycy, [w:] R. Grygiel, T. Jurek, Początki Łęczycy, t. III: W kręgu historii i historii sztuki, Łódź, s. 7-196.
- Kajzer L. 1996 Wstęp do archeologii historycznej w Polsce, Łódź.
- Kalaga J. 2006 Ciało palny obrządek pogrzebowy w międzyrzeczu Liwca, Bugu i Krzny we wczesnym średniowieczu, Warszawa.
- Kara M. 1991 Z badań nad wczesnośredniowiecznymi grobami z uzbrojeniem z terenu Wielkopolski, [w:] L. Leciejewicz (red.), Od plemienia do państwa. Śląsk na tle wczesnośredniowiecznej Słowiańszczyzny Zachodniej, Wrocław, s. 99-120.
- Kara M. 1993 Siły zbrojne Mieszka I. Z badań nad składem etnicznym, organizacją i dyslokacją drużyny pierwszych Piastów, "Kronika Wielkopolski", nr 3 (62), s. 33-47.
- Kaźmierczyk J., Lasota C. 1979 Badania wykopaliskowe na Ostrowie Tumskim we Wrocławiu w 1977 r., "Śląskie Sprawozdania Archeologiczne", t. 20, s. 83-89.
- Kempke T. 2000 Das Gräberfeld von Lutomiersk bei Łódź, [w:] A. Wieczorek, H. M. Hinz (red.), Europas Mitte um 1000. Katalog, Stuttgart, s. 390-391.
- Kiersnowska T. 1992 O pochodzeniu rodu Awdańców, [w:] S. K. Kuczyński (red.), Społeczeństwo Polski średniowiecznej. Zbiór studiów, t. 5, Warszawa, s. 57-72.
- Kollinger K. 2012 Lutomierscy Waregowie a stosunki polsko-ruskie i sytuacja Waregów na Rusi w początkach XI wieku, [w:] W. Dzieduszycki, J. Wrzesiński (red.), Obcy (Funeralia Lednickie. Spotkanie 14), Poznań, s. 321-331
- Koperkiewicz A., Krasnodębski D. 2006 Wczesnośredniowieczne cmentarzysko w Daniłowie Małym, gm. Łąpy, [w:] W. Chudziak, S. Moździoch (red.), Stan i potrzeby badań nad wczesnym średniowieczem w Polsce - 15 lat później, Toruń-Wrocław-Warszawa, s. 465-486.
- Koperski A. 2010 Cmentarzysko staromadziarskie z X w. w Przemyślu, [w:] E. Sosnowska (red.), Przemyśl wczesnośredniowieczny (Origines Polonorum, t. 3), Warszawa, s. 365-387.
- Kordala T. 2006 Wczesnośredniowieczne cmentarzyska szkieletowe na północnym Mazowszu, Łódź.
- Kóčka-Krenz H. 1993 Bizuteria północno-zachodnio-słowiańska we wczesnym średniowieczu, Poznań.

Kufel-Dzierzgowska A. 1986 Wczesnośredniowieczne cmentarzysko w Brzegu, województwo sieradzkie, "Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. Seria Archeologiczna", t. 30, s. 309-326.

Kurasiński T., Skóra K. 2012 Wczesnośredniowieczne cmentarzysko szkieletowe w Lubieniu, pow. piotrkowski, Łódź.

Kurasiński T., Skóra K. 2016 Przestrzeń osadnicza wczesnośredniowiecznego Radomia, t. 1: Cmentarzysko w Radomiu, stanowisko 4, Łódź.

Leciejewicz L. 1989 Słowianie Zachodni. Z dziejów tworzenia się średniowiecznej Europy, Wrocław-Warszawa-Kraków.

Limisiewicz A., Rutka H. 2017 Zagospodarowanie terenu wczesnośredniowiecznych cmentarzy szkieletowych na Dolnym Śląsku w dobie recepcji chrześcijaństwa, na przykładzie stanowiska w Jordanowie Śląskim, [w:] D. Adamska, K. Chrzan, A. Pankiewicz (red.), Cum gratia et amicitia. Studia z dziejów osadnictwa dedykowane Pani Profesor Marcie Młynarskiej-Kaletynowej z okazji 65-lecia działalności naukowej, Wrocław, s. 375-394.

Łęga W. 1930 Kultura Pomorza we wczesnym średniowieczu na podstawie wykopalisk (Roczniki Toruńskiego Towarzystwa Naukowego w Toruniu, t. 35-36), Toruń.

Makarova T. I. 1966 O proizvodstve pisanok na Rusi, [w:] A. L. Mongajt (red.), Kul'tura drevnej Rusi, Moskva, s. 141-145.

Michalak A., Gardeła L. 2020 The Spur Goad from Lubniewice, Poland. Slavic Elite Culture in the Western Part of the Piast State, "Slavia Antiqua", t. 61, s. 135-161.

Michalska D., Krzyszowski A. 2017 Chronology of Multicultural Site Sowinki in Greater Poland, "Geochronometria", t. 44, z. 1, s. 30-39. <https://doi.org/10.1515/geochr-2015-0047>

Miechowicz Ł. 2018 Wczesnośredniowieczne grody nad Chodelką i ich zaplecze osadnicze, "Historia Slavorum Occidentis", nr 2 (17), s. 11-41. <https://doi.org/10.15804/hso180201>

Miśkiewicz M. 1969 Wczesnośredniowieczny obrządek pogrzebowy na płaskich cmentarzyskach szkieletowych w Polsce, "Materiały Wczesnośredniowieczne", t. 6, s. 241-294.

Nadolski A., Abramowicz A., Poklewski T. 1959 Cmentarzysko z XI wieku w Lutomierniku pod Łodzią, Łódź.

Paszkiwicz B. 2011 Monety z wczesnośredniowiecznego cmentarzyska w Ciepłym, [w:] M. Fudziński, H. Paner (red.), XVII Sesja Pomoroznawcza, t. 1: Od epoki kamienia do wczesnego średniowiecza, Gdańsk, s. 571-576.

Paszkiwicz B. 2019 Obol zmarłych i problem napływu monet francuskich we wczesnym średniowieczu, [w:] S. Wadył (red.), Elitarna nekropola wczesnośredniowieczna na Pomorzu Wschodnim, Gdańsk, s. 255-265.

Pokuta Z., Wojda L. 1979 Wczesnośredniowieczne cmentarzysko we wsi Dębina, woj. sieradzkie, "Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. Seria Archeologiczna", t. 26, s. 89-121.

Poleski J. 1992 Podstawy i metody datowania okresu wczesnośredniowiecznego w Małopolsce (Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace Archeologiczne, t. 52), Kraków.

- Poleski J. 1996 Grody plemienne i wczesnopaństwowe na terenie Małopolski, [w:] M. Parczewski, S. Czopek (red.), Początki sąsiedztwa. Pogranicze etniczne polsko-rusko-słowackie w średniowieczu, Rzeszów, s. 109-119.
- Poleski J. 2013 Małopolska w VI-X wieku. Studium archeologiczne, Kraków.
- Pollex A. 2010 Glaubensvorstellungen im Wandel. Eine archäologische Analyse der Körpergräber des 10. bis 13. Jahrhunderts im nordwestslawischen Raum, Berlin.
- Porzeziński A. 2006 Wczesnośredniowieczne cmentarzysko szkieletowe na stanowisku 2a w Cedyni, województwo zachodniopomorskie, Szczecin.
- Ratajczyk Z. 2013 Jednak ostrogi - brązowe okucia typu lutomińskiego w świetle najnowszych badań na cmentarzysku w Ciepłym, gm. Gniew, "Slavia Antiqua", t. 54, s. 287-305.
- Ratajczyk Z., Gardęła L., Kajkowski K. 2017 The World on a Spur. Unravelling the Cosmology of the Pagan Slavs/Świat na ostrodze. Odkrywanie kosmologii pogańskich Słowian, [w:] L. Gardęła, K. Kajkowski (red.), Book of Abstracts/Książka abstraktów. Animals and Animated Objects in Past Societies/Zwierzęta i ożywione przedmioty w dawnych kulturach, Bytów, s. 31-42.
- Rauhut L. 1971 Wczesnośredniowieczne cmentarzyska w obudowie kamiennej na Mazowszu i Podlasiu, "Materiały Starożytne i Wczesnośredniowieczne", t. 1, s. 435-656.
- Rohrer W. 2012 Wikinger oder Slawen? Die ethnische Interpretation frühpiastischer Bestattungen mit Waffenbeigabe in der deutschen und polnischen Archäologie (Studien zur Ostmitteleuropaforschung, t. 26), Marburg.
- Rzepecki S., Kot K., Piotrowski M. 2016 Pod prąd czasu. Kwiatków i okolice w pradziejach, Łódź.
- Sayer D., Wienhold M. 2013 A GIS-Investigation of Four Early Anglo-Saxon Cemeteries: Ripley's K-function Analysis of Spatial Groupings Amongst Graves, "Social Science Computer Review", t. 31, z. 1, s. 71-89. <https://doi.org/10.1177/0894439312453276>
- Siemianowska E. 2008 Wczesnośredniowieczne grzechotki i pisanki w strefie przebiegu szlaku lądowego z Rusi na Pomorze, [w:] P. Kucypera, S. Wadył (red.), Kultura materialna średniowiecza w Polsce. Materiały ze studenckiej konferencji naukowej, Toruń, 24-25 kwietnia 2008 roku, Toruń, s. 67-84.
- Sikora J. 2009 Ziemia Centralnej Polski we wczesnym średniowieczu. Studium archeologiczno-osadnicze, Łódź.
- Sikora J. 2013a Akulturacja, wymuszona chrystianizacja czy migracja? Problem genezy wczesnośredniowiecznej inhumacji na Pomorzu, [w:] W. Dzieduszycki, J. Wrześniński (red.), Migracje (Funeralia Lednickie. Spotkanie 15), Poznań, s. 135-146.
- Sikora J. 2013b O interpretacji etnicznej wczesnośredniowiecznych pochówków elitarnych. Skandynawowie w państwie pierwszych Piastów i na Pomorzu?, "Slavia Antiqua", t. 54, s. 61-96.
- Sikora J. 2013c Wczesnośredniowieczne zaplecze osadnicze kościoła w Żarnowie, [w:] L. Kajzer (red.), Początki architektury sakralnej w Polsce Centralnej, Łódź-Warszawa, s. 43-59.
- Sikora J. 2015 Początki inhumacji w Polsce pierwszych Piastów. Jak wczesne?, [w:] W. Dzieduszycki, J. Wrześniński (red.), Cmentarzyska - relacje społeczne i międzykulturowe (Funeralia Lednickie. Spotkanie 17), Poznań, s. 151-164.

- Sikora J. 2018 Ghosts in the shell. Zastosowanie Systemów Informacji Geograficznej (GIS) w badaniach cmentarzysk, [w:] W. Dzieduszycki, J. Wrzesiński (red.), Stary materiał - nowe spojrzenie (Funeralia Lednickie. Spotkanie 20), Poznań, s. 111-124.
- Sikora J. 2023 Horses and Burial Rites in the Early Piast State and Pomerania, [w:] L. Gardeła, K. Kajkowski (red.), Animals and Animated Objects in the Early Middle Ages (New Approaches in Archaeology 1), Turnhout, s. 127-158. <https://doi.org/10.1484/M.NAA-EB.5.132519>
- Sikora J., Kittel P., Wroniecki P. 2017 Żarnów, [w:] A. Andrzejewski, J. Sikora (red.), Grodziska wczesnośredniowieczne Polski centralnej. Archeologiczne badania nieinwazyjne z lat 2013-2016, Łódź, s. 255-279.
- Sikorski D. 2016 Recenzja: Początki Łęczycy, red. R. Grygiel, T. Jurek, t. 1-3, Łódź 2014, ss. 455+814+321, "Slavia Antiqua", t. 57, s. 245-255. <https://doi.org/10.14746/sa.2016.57.12>
- Skalski K. 1995 Problem wykorzystania źródeł archeologicznych do badań nad składem drużyny pierwszych Piastów, "Kwartalnik Historyczny", t. 102, nr 2, s. 85-96.
- Skalski K. 2002 Mazowieckie groby w obudowach kamiennych z rejonów Płocka. Przyczynek do historii politycznej drugiej połowy XI wieku, [w:] T. Wasilewski (red.), Inter Orientem et Occidentem. Studia z dziejów Europy Środkowowschodniej ofiarowane Profesorowi Janowi Tyszkiewiczowi w czterdziestolecie pracy naukowej, Warszawa, s. 51-64.
- Söderberg B. 2014 Väg E6 Trelleborg-Vellinge: Område 6:1. Järnåldersgårdar i dösmiljö. Skåne, Trelleborgs kommun, Skegrie socken, Skegrie 39:1, fornlämning Skerige 39 (UV Rapport 2014:57. Arkeologisk undersökning 2008), Lund. <https://doi.org/10.1055/s-0034-1398419>
- Stawska V. 2006 Pisanka - grzechotka, [w:] W. Chudziak (red.), Wczesnośredniowieczne cmentarzysko szkieletowe w Kałdusie (stanowisko 1) (Mons Sancti Laurenti, t. 3), Toruń, s. 138-140.
- Suško A. O. 2011 Davn'orus'ki pisanki, "Arheologiâ", t. 2, s. 46-52.
- Szczepanik P. 2010 Przedmiot jako zapis porządku kosmologicznego Słowian Zachodnich. Analiza wybranych okuć pochewek noży, [w:] P. Kucypera, S. Wadył (red.), Życie codzienne przez pryzmat rzeczy, Toruń, s. 27-41.
- Šmejda L. 2004 Potential of GIS for Analysis of Funerary Areas: Prehistoric Cemetery at Holešov, Distr. Kroměříž, Czech Republic, [w:] L. Šmejda, J. Turek (red.), Spatial Analysis of Funerary Areas, Plzeň, s. 57-68.
- Ślusarski K. W. 2004 Wczesnośredniowieczne pisanki i grzechotki gliniane z ziem polskich. Próba typologii, [w:] Z. Kobyliński (red.), Hereditatem cognoscere. Studia i szkice ofiarowane Profesor Marii Miśkiewiczowej, Warszawa, s. 79-110.
- Świątkiewicz P. 2002 Uzbrojenie wczesnośredniowieczne z Pomorza Zachodniego, "Acta Archaeologica Lodzienia", nr 48, s. 5-184.
- Świętosławski W. 2006 Ślady koczowników Wielkiego Stepu z X, XI, XII wieku w dorzeczach Wisły i Odry, Łódź.
- Trębaczewicz T. 1963 Cmentarzysko wczesnośredniowieczne we wsi Psary, pow. Piotrków Trybunalski, "Acta Universitatis Lodziana. Folia Archaeologica", t. 9, s. 131-150.
- Tryjarski B. 1975 Pieczyngowie, [w:] K. Dąbrowski, T. Nagrodzka-Majchrzyk, B. Tryjarski (red.), Hunowie europejscy, Protobułgarzy, Chazarowie, Pieczyngowie, Wrocław, s. 479-625.

- Tyszler L. 1983 Sprawozdanie z prac archeologicznych prowadzonych na cmentarzysku wczesnośredniowiecznym w Mroczkowie Ślepym, stanowisko 1, gm. Opoczno, woj. Piotrków Trybunalski, "Acta Universitatis Lodziensis. Folia Archaeologica", t. 4, s. 107-121. <https://doi.org/10.18778/0208-6034.04.04>
- Urbańczyk P. 2012 Mieszko Pierwszy tajemniczy, Toruń.
- Wachowski K. 1975 Cmentarzyska doby wczesnopiastowskiej na Śląsku, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk.
- Wachowski K. 2001 Elementy obce i rodzime w uzbrojeniu wczesnośredniowiecznym na Śląsku, "Acta Universitatis Lodziensis. Folia Archaeologica", t. 23, z. 1, s. 153-176. <https://doi.org/10.18778/0208-6034.23.1.11>
- Wachowski K. 2006 Funkcja okuć typu lutomińskiego, "Archeologia Polski", t. 51, z. 1-2, s. 155-161.
- Wadyl S. 2015 Wczesnośredniowieczne cmentarzysko w Czarnówku, [w:] J. Andrzejowski (red.), Czarnówko, stan. 5. Cmentarzyska z późnej starożytności na Pomorzu, część 1, Lębork-Warszawa, s. 43-137.
- Wadyl S. 2019a Chronologia cmentarzyska, [w:] S. Wadyl (red.), Ciepłe. Elitarna nekropola wczesnośredniowieczna na Pomorzu Wschodnim, Gdańsk, s. 361-375.
- Wadyl S. 2019b Obrzędowość pogrzebowa, [w:] S. Wadyl (red.), Ciepłe. Elitarna nekropola wczesnośredniowieczna na Pomorzu Wschodnim, Gdańsk, s. 53-90.
- Wadyl S., Skvorcov K. 2018 Nowoodkryta ostroga typu lutomińskiego z półwyspu sambijskiego. Przyczynek do studiów nad kontaktami słowiańsko-bałtyjskimi, "Przegląd Archeologiczny", t. 66, s. 225-235. <https://doi.org/10.23858/PA66.2018.009>
- Weinkauff M. 2006 Narzędzia, [w:] W. Chudziak (red.), Wczesnośredniowieczne cmentarzysko szkieletowe w Kałdusie (stanowisko 1) (Mons Sancti Laurenti, t. 3), Toruń, s. 84-104.
- Wiklak H. 1960 Cmentarzysko z XII i XIII w. w Poddębicach, "Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. Seria Archeologiczna", t. 5, s. 183-207.
- Wojtasik J. 1968 Wczesnośredniowieczne cmentarzysko na wzgórzu "Młynówka" w Wolinie, Szczecin.
- Wołoszyn M. 2004 Obecność ruska i skandynawska w Polsce w X-XII w. - wybrane problemy, [w:] M. Salamon, J. Strzelczyk (red.), Wędrowka i etnogeneza w starożytności i średniowieczu, Kraków, s. 245-276.
- Yotov V. 2007 The Vikings in the Balkans (Tenth to 11th Centuries). Strategic and Tactical Changes. New Archaeological Data on the Weaponry, "Archaeologia Baltica", t. 8, s. 321-327.
- Yotov V. 2018 Data about Northmen's Presence in the Lower Danube Area, [w:] D. Aparaschivei, G. Bilavschi (red.), Studia Romana et Mediaevalia Europaensia. Miscellanea in honorem annos LXXXV Peragentis Professoris Emeriti Dan Gh. Teodor oblata, București-Brăila, s. 467-484.
- Ziemlińska-Odoj W. 1992 Materiały do cmentarzyska wczesnośredniowiecznego ze stanowiska XI w Cerkiewniku gm. Dobrze Miasto, "Zeszyty Muzeum Warmii i Mazur. Archeologia", t. 1, s. 111-149.

Dariusz Błaszczyk **Początki inhumacji w państwie pierwszych Piastów w świetle wyników badań radiowęglowych**

- Błaszczyk D. 2017 Między ziemią a niebem. Groby komorowe na obszarze państwa pierwszych Piastów, Warszawa.
- Błaszczyk D. 2021a V.4 Wyposażenie zmarłych, [w:] D. Poliński (red.), Wczesnośredniowieczne i nowożytne cmentarzysko w Pniu/Early Medieval and Early Modern Burial Site in Pień, Toruń, s. 89-142.
- Błaszczyk D. 2021b V.5 Chronologia, [w:] D. Poliński (red.), Wczesnośredniowieczne i nowożytne cmentarzysko w Pniu/Early Medieval and Early Modern Burial Site in Pień, Toruń, s. 142-146.
- Błaszczyk D., Beaumont J., Drozd-Lipińska A., Krzyszowski A., Poliński D., Wrześcińska A., Wrześciński J. 2021 Social Status and Diet. Reconstruction of Diet of Individuals Buried in Some Early Medieval Chamber Graves from Poland by Carbon and Nitrogen Stable Isotopes Analysis, "Journal of Archaeological Science: Reports", t. 38, s. 1-13. <https://doi.org/10.1016/j.jasrep.2021.103103>
- Błaszczyk D., Drozd-Lipińska A., Krzyszowski A., Poliński D., Wrześcińska A., Wrześciński J. 2021 Dieta elit państwa wczesnopiastowskiego w świetle badań izotopowych, "Historia Slavorum Occidentis", nr 1 (28), s. 11-35. <https://doi.org/10.15804/hso210101>
- Błaszczyk D., Drozd-Lipińska A., Poliński D. 2021 XI. Katalog grobów, [w:] D. Poliński (red.), Wczesnośredniowieczne i nowożytne cmentarzysko w Pniu/Early Medieval and Early Modern Burial Site in Pień, Toruń, s. 295-353.
- Błaszczyk D., Stępniewska D. (red.) 2016 Pochówki w grobach komorowych na ziemiach polskich w okresie wczesnego średniowiecza, Warszawa.
- Buko A. 2016a Chrześcijaństwo i poganie. O problemach interpretacji odkryć archeologicznych związanych z początkami chrześcijaństwa na ziemiach polskich, "Slavia Antiqua", t. LVII, s. 13-51. <https://doi.org/10.14746/sa.2016.57.2>
- Buko A. 2016b 1050-lecie chrześcijaństwa na ziemiach polskich. Państwo Mieszka I i problem wczesnej chrystianizacji Polski w perspektywie badań archeologicznych, "Nauka", t. 2, s. 7-38.
- Chudziak W. 2001 Wczesnośredniowieczne groby komorowe z Kałdusa pod Chełmnem na Pomorzu Wschodnim, "Slavia Antiqua", t. 42, s. 63-94.
- Chudziak W. (red.) 2010 Wczesnośredniowieczne cmentarzysko szkieletowe w Kałdusie (stanowisko 4) (Mons Sancti Laurentii, t. 5), Toruń.
- Chudziak W., Bojarski J., Stawska V. 2010 Chronologia cmentarzyska, [w:] W. Chudziak (red.), Wczesnośredniowieczne cmentarzysko szkieletowe w Kałdusie (stanowisko 4) (Mons Sancti Laurentii, t. 5), Toruń, s. 105-120.
- Drozd A., Janowski A., Poliński D. 2009 Wczesnośredniowieczne groby komorowe na cmentarzysku w Pniu koło Bydgoszczy (badania 2005-2007), "Acta Archaeologica Pomoranica", t. 3, XVI Sesja Pomorzoznawcza, cz. 1, s. 351-366.
- Hilczerówna Z. 1956 Ostrogi polskie z X-XIII wieku, Poznań.
- Janowski A. 2015 Groby komorowe w Europie Środkowo-Wschodniej. Problemy wybrane, Szczecin.

- Każmierczak R., Rybka K. 2010 Wczesnośredniowieczny miecz z grobu 364, [w:] W. Chudziak (red.), Wczesnośredniowieczne cmentarzysko szkieletowe w Kałdusie (stanowisko 4) (Mons Sancti Laurentii, t. 5), Toruń, s. 175-179.
- Krzyszowski A. 1992 Wstępne wyniki badań archeologicznych na wczesnośredniowiecznym cmentarzysku szkieletowym z X/XI-XI wieku w miejscowości Sowinki, gm. Mosina, woj. poznańskie, stanowisko 23A, "Wielkopolskie Sprawozdania Archeologiczne", t. 1, s. 83-102.
- Krzyszowski A. 1995 Ein reiches Gräberfeld aus dem 10./11.Jh. in Sowinki bei Poznań in Grosspolen, "Slavia Antiqua", t. 36, s. 49-72.
- Krzyszowski A., Błaszczak D. 2016 Datowanie radiowęglowe grobów komorowych z wczesnośredniowiecznego cmentarzyska w Sowinkach (stan. 23a) w Wielkopolsce, "Folia Praehistorica Posnaniensia", t. XXI, s. 213-234. <https://doi.org/10.14746/fpp.2016.21.09>
- Michalska D., Krzyszowski A. 2017 Chronology of Multicultural Site Sowinki in Greater Poland, "Geochronometria", t. 44, s. 30-39. <https://doi.org/10.1515/geochr-2015-0047>
- Nadolski A. 1954 Studia nad uzbrojeniem polskim w X, XI i XII wieku, Łódź.
- Petersen J. 1919 De norske vikingesverd. En typologisk-kronologisk studie over vikingetidens vaaben, Kristiania.
- Philippsen B. 2013 The Freshwater Reservoir Effect in Radiocarbon Dating, "Heritage Science", t. 1 (24), s. 1-19. <https://doi.org/10.1186/2050-7445-1-24>
- Poliński D. (red.) 2021 Wczesnośredniowieczne i nowożytnie cmentarzysko w Pniu/Early Medieval and Early Modern Burial Site in Pień, Toruń.
- Reitsema L. J., Kozłowski T., Crews D. E., Katzenberg M. A., Chudziak W. 2017 Resilience and Local Dietary Adaptation in Rural Poland, 1000-1400 CE, "Journal of Anthropological Archaeology", t. 45, s. 38-52. <https://doi.org/10.1016/j.jaa.2016.11.001>
- Sikora J. 2015 Początki inhumacji w Polsce pierwszych Piastów. Jak wczesne?, [w:] W. Dzieduszycki, J. Wrzeński, Cmentarzyska - relacje społeczne i międzykulturowe (Funeralia Lednickie. Spotkanie 17), Poznań, s. 15-164.
- Urbańczyk P. 2011 Eschatologia chrześcijańska a rytuał pogrzebowy, [w:] S. Cygan, M. Glinianowicz, P. N. Kotowicz (red.), "In silvis, campis... et urbe". Średniowieczny obrządek pogrzebowy na pograniczu polsko-ruskim, Rzeszów-Sanok, s. 33-43.
- Urbańczyk P. 2012 Mieszko Pierwszy tajemniczy, Toruń.
- Urbańczyk P. 2015 Jak (s)chowano pierwszych polskich chrześcijan, [w:] W. Dzieduszycki, J. Wrzeński, Cmentarzyska - relacje społeczne i międzykulturowe (Funeralia Lednickie. Spotkanie 17), Poznań, s. 129-142.
- Wrzeńska A., Wrzeński J. 2016 Groby komorowe z Dziekanowic, gm. Łubowo, woj. wielkopolskie, [w:] D. Błaszczak, D. Stępniewska (red.), Pochówki w grobach komorowych na ziemiach polskich w okresie wczesnego średniowiecza, Warszawa, s. 80-89.
- Wrzeński J. 2011 Grób ze srebrnym naszyjnikiem z Dziekanowic, [w:] J. Wrzeński, A. M. Wyrwa (red.), Srebrny naszyjnik z kaptorgami i krzyżową zawieszka z Dziekanowic, Dziekanowice-Lednica, s. 13-79.

Internet

<https://c14.arch.ox.ac.uk/oxcal/OxCal.html> (dostęp: 4.05.2022)

Przemysław Urbańczyk **Czy najstarsze cmentarze szkieletowe w państwie pierwszych Piastów można datować na wiek X?**

Tłumaczenia źródeł

Ebo 1872 Vita s. Ottonis, [w:] Monumenta Poloniae Historica, t. 2, wyd. A. Bielowski, Lwów; tłumaczenia stosownych fragmentów w: G. Labuda, Słowiańszczyzna pierwotna, Warszawa 1954.

Helmold 1974 Kronika Słowian, tłum. J. Matuszewski, Warszawa.

Herbord 1974 Dialog o życiu św. Ottona biskupa bamberskiego, red. J. Wikarjak, Warszawa.

Thietmar 1953 Kronika Thietmara, tłum. i koment. M. Z. Jedlicki, Poznań.

Vita I 1966 Świętego Wojciecha żywot pierwszy, [w:] Piśmiennictwo czasów Bolesława Chrobrego, tłum. K. Abgarowicz, oprac. J. Karwasińska, Warszawa, s. 23–86.

Vita II 1966 Brunon z Kwerfurtu, Świętego Wojciecha żywot drugi, [w:] Piśmiennictwo czasów Bolesława Chrobrego, tłum. K. Abgarowicz, oprac. J. Karwasińska, Warszawa, s. 87–154.

Opracowania

Bajka M., Florek M. 2015 Najstarszy cmentarz wczesnośredniowiecznego Sandomierza, „Zeszyty Sandomierskie”, nr 39, s. 70–74.

Błaszczak D., Goslar T., Zaitz E., Zaitz M. 2015 Datowanie radiowęglowe grobu nr 19 z cmentarzyska w Krakowie na Zakrzówku, „Materiały Archeologiczne”, t. 40, s. 221–236.

Bogdanowicz W., Grzybowski T., Buś M. M. 2016 Analiza genetyczna wybranych grobów z cmentarza z Bodzi, [w:] A. Buko (red.), Bodzia. Elitarny cmentarz z początków państwa polskiego, Warszawa, s. 437–444.

Bojarski J. 2020 Obrzędowość pogrzebowa w strefie chełmińsko-dobrzyńskiej we wczesnym średniowieczu, Toruń.

Bukowska A. 2009 Forma i geneza pierwszej katedry w Poznaniu, [w:] T. Janiak (red.), Architektura romańska w Polsce. Nowe odkrycia i interpretacje, Gniezno, s. 175–208.

Bukowska A. 2013 Najstarsza katedra w Poznaniu. Problem formy i jej genezy w kontekście architektury około roku 1000, Kraków.

Drozd-Lipińska A., Kozłowski T. 2016 Populacja z cmentarzyska w Bodzi w świetle danych antropologicznych, [w:] A. Buko (red.), Bodzia. Elitarny cmentarz z początków państwa polskiego, Warszawa, s. 412–422.

Florek M. 2012 „Obcy” we wczesnośredniowiecznym Przemyślu. Kim byli Węgrzypochowani na tzw. cmentarzysku „staromadziarskim” przy ul. Rycerskiej?, [w:] W. Dzieduszycki, J. Wrzesiński (red.), Obcy (Funeralia Lednickie. Spotkanie 14), Poznań, s. 295–311.

- Florek M. 2013 Węgrzy w Przemyślu. Historia alternatywna, [w:] J. Gancarski (red.), Transkarpackie kontakty kulturowe w okresie laterńskim, rzymskim i wczesnym średniowieczu, Krosno, s. 453–488.
- Gąssowski J. 1957 O roli cmentarzysk jako źródeł do badania struktury społecznej ludności, „Archeologia Polski”, t. 1, s. 19–34.
- Gąssowski J. 1971 Religia pogańskich Słowian i jej przeżytki we wczesnym chrześcijaństwie, „Archeologia Polski”, t. 16, s. 557–574.
- Gąssowski J. 1984 O pewnych sprzecznościach w badaniach archeologicznych wczesnego średniowiecza, „Folia Praehistorica Posnaniensia”, t. 1, s. 191–199.
- Hüglin S. 2011 Medieval Mortar Mixers Revisited. Basle and Beyond, „Zeitschrift für Archäologie des Mittelalters”, t. 39, s. 189–212.
- Janowski A. 2013 Are the Chamber Graves from Pień Really Scandinavian?, [w:] S. Moździoch, B. Stanisławski, P. Wiszewski (red.), Scandinavian Culture in Medieval Poland, Wrocław, s. 395–409.
- Jaworski K. 2011 Czy aby tylko „pogański książę silny wielce, siedzący na Wiśle”? [w:] M. Brzostowicz, M. Przybył, J. Wrześciński (red.), Swoi i obcy w kulturze średniowiecza, Poznań–Łąd, s. 31–60.
- Józefowiczówna K. 1963 Z badań nad architekturą przedromańską i romańską w Poznaniu (Polskie Badania Archeologiczne, t. 9), Wrocław–Warszawa–Kraków.
- Kalaga J. 2006 Ciało palny obrządek pogrzebowy w międzyrzeczu Liwca, Bugu i Krzny, Warszawa.
- Kara M. 2009 Najstarsze państwo Piastów – rezultat przełomu czy kontynuacji? Studium archeologiczne, Poznań.
- Kobyliński Z., Szymański W. 2005 Pradziejowe i wczesnośredniowieczne osadnictwo w zespole kemów w Haćkach, [w:] J. B. Faliński, A. Bera (red.), Haćki. Zespół przyrodniczo-archeologiczny na Równinie Bielskiej, Białowieża–Warszawa, s. 43–74.
- Koperski A. 1985 Cmentarzysko staromadziarskie w Przemyślu, „Prace i Materiały Muzeum Archeologiczno-Etnograficznego w Łodzi. Seria Archeologiczna”, t. 29, s. 261–266.
- Koperski A. 2010 Cmentarzysko staromadziarskie z X w. w Przemyślu, [w:] E. Sosnowska (red.), Przemyśl wczesnośredniowieczny, Warszawa, s. 365–388.
- Łosiński W. 1993 Groby typu Alt Käbelich w świetle badań przeprowadzonych na cmentarzysku wczesnośredniowiecznym w Świelubiu pod Kołobrzegiem, „Przegląd Archeologiczny”, t. 41, s. 17–34.
- Mašková P. 2009 K obrazu středověkého pohřebiště – církevní normy a výpověď archeologických pramenů, [w:] J. Dobosz (red.), Kościół w monarchiach Przemyślidów i Piastów, Poznań, s. 73–85.
- Musin A. E. 2005 Milites christi drevnej Rusi. Vojskaâ kul'tura russkogo srednevekov'â v kontekste religioznogo mentaliteta, Sankt-Peterburg.
- Myszka M., Myszka R. 2000 Wczesnośredniowieczny grób wojownika odkryty w Krakowie, „Sprawozdania Archeologiczne”, t. 52, s. 357–372.
- Nordeide S. W. 2011 Where Did All the People Go? Looking for Eleventh-Century Graves in Southern Norway, [w:] S. Sigmundsson (red.), Viking Settlements and Viking Society (Proceedings from the 16th Viking Congress, Iceland 2009), Reykjavik, s. 320–332.
- Parczewski M. 1979 Kształtowanie się osadnictwa wczesnośredniowiecznego na Opolszczyźnie, [w:] B. Gediga (red.), Kształtowanie się kultury wczesnopolskiej na Opolszczyźnie, Opole, s. 25–40.

- Parczewski M. 1981 Osadnictwo wczesnośredniowieczne na pograniczu śląsko-morawskim. Ze studiów nad lessowym Płaskowyżem Głubczyckim, „Przegląd Archeologiczny”, t. XXVIII, s. 123–175.
- Parczewski M. 1982 Płaskowyż Głubczycki we wczesnym średniowieczu, Warszawa–Kraków.
- Price T. D., Frei K. M. 2016 Badania izotopowe pochówków z Bodzi, [w:] A. Buko (red.), Bodzia. Elitarny cmentarz z początków państwa polskiego, Warszawa, s. 425–435.
- Rębkowski M. 2006 Kilka uwag w sprawie genetyki orientacji pochówków szkieletowych we wczesnym średniowieczu, [w:] M. Dworaczyk, A. B. Kowalska, S. Moździoch, M. Rębkowski (red.), Świat Słowian wczesnego średniowiecza, Szczecin, s. 515–520.
- Rębkowski M. 2007 Chrystianizacja Pomorza Zachodniego. Studium archeologiczne, Szczecin.
- Rębkowski M. 2014 Cmentarz w chrześcijańskiej przestrzeni średniowiecza, [w:] T. Kurasiński, K. Skóra (red.), Grób w przestrzeni, przestrzeń w grobie. Przestrzenne uwarunkowania w dawnej obrzędowości pogrzebowej, Łódź, s. 191–196.
- Roesdahl E. 2006 Aristocratic Burial in Late Viking Age Denmark – Custom, Regionality, Conversion, [w:] C. von Carnap-Bornheim, D. Krause, A. Wesse (red.), Herrschaft – Tod – Bestattung. Zu den vor- und frühgeschichtlichen Prunkgräbern als archäologisch-historische Quelle, Bonn, s. 169–183.
- Samsonowicz H. 2002 Długi wiek X. Z dziejów powstawania Europy, Poznań.
- Sikora J. 2013 Ethnos or Ethos? Some Remarks on Interpretation of Early Medieval Elite Burials in Northern Poland, [w:] S. Moździoch, B. Stanisławski, P. Wiszewski (red.), Scandinavian Culture in Medieval Poland, Wrocław, s. 411–436.
- Skrzyńska-Jankowska K. 2016 Obiekt nr 8 z cmentarzyska kurhanowego w Czekanowie: unikatowy przykład długiego trwania praktyk funeralnych, [w:] A. Buko (red.), Początki chrześcijaństwa na pograniczu mazowiecko-ruskim, Warszawa, s. 581–644.
- Suchodolski S. 1984 Skarb monet i ozdób z X wieku oraz inne monety znalezione na cmentarzysku w Niemczy, „Wiadomości Numizmatyczne”, t. 28, nr 1–2, s. 92–105.
- Suchodolski S. 1998 Początki obola zmarłych w Wielkopolsce, [w:] H. Kóčka-Krenz, W. Łosiński (red.), Kraje słowiańskie w wiekach średnich. Profanum i sacrum, Poznań, s. 496–504.
- Suchodolski S. 2012 Numizmatyka średniowieczna, Warszawa.
- Suchodolski S. 2015 The Beginnings of Polish Coinage in the Light of Recent Research, „Wiadomości Numizmatyczne”, t. 59, z. 1–2, s. 67–94.
- Suchodolski S. 2016 Obol zmarłych, [w:] A. Buko (red.), Bodzia. Elitarny cmentarz z początków państwa polskiego, Warszawa, s. 285–304.
- Urbańczyk P. 2000 Władza i polityka we wczesnym średniowieczu, Wrocław.
- Urbańczyk P. 2008 Trudne początki Polski, Wrocław.
- Urbańczyk P. 2012a Mieszko Pierwszy tajemniczy, Toruń.
- Urbańczyk P. 2012b A “Roman” Connection to the Oldest Burial in the Poznań Cathedral?, [w:] M. Salamon, M. Wołoszyn, A. Musin, P. Špehar (red.), Rome, Constantinople and Newly-Converted Europe. Archaeological and Historical Evidence, Leipzig–Kraków–Rzeszów, s. 553–566.

Urbańczyk P. 2016 Najstarsze materialne świadectwa chrystianizacji ziem polskich, [w:] W. Graczyk, J. M. Marszalska, W. Fałkowski, L. Zygmunt (red.), Kościół, kultura, polityka w państwie pierwszych Piastów, Warszawa–Ciechanów, s. 99–118.

Urbańczyk P. 2017 Tempo początków chrystianizacji ziem piastowskich, [w:] J. Dobosz, M. Matla, J. Strzelczyk (red.), Chrzest Mieszka I i chrystianizacja państwa Piastów, Poznań, s. 185–197.

Urbańczyk P. 2020a Archaeology and the Beginnings of Christianity in Poland, [w:] I. Kąkolewski, C. Lübke, P. Urbańczyk (red.), The Dawning of Christianity in Poland and across Central-Eastern Europe: History and the Politics of Memory, Berlin, s. 65–76.

Urbańczyk P. 2020b Przejawy synkretyzmu w sztuce wczesnopiastowskiej, "Saeculum Christianum", t. 26, nr 1, s. 31-40. <https://doi.org/10.21697/sc.2020.27.1.3>

Urbańczyk P. 2022 Trudności w chrystianizacji państwa wczesnopiastowskiego w świetle świadectw archeologicznych, "Historia Slavorum Occidentis", t. 12.1(32), s. 13-30. <https://doi.org/10.15804/hso220101>

Wadył S. 2019 Chronologia cmentarzyska, [w:] S. Wadył (red.), Ciepłe. Elitarna nekropola wczesnośredniowieczna na Pomorzu Wschodnim, s. 361–375.

Zoll-Adamikowa H. 1966 Wczesnośredniowieczne cmentarzyska szkieletowe Małopolski, cz. II: Analiza, Warszawa.

Zoll-Adamikowa H. 1967 Małopolskie cmentarzyska z X–XII w. a kwestia recepcji chrześcijaństwa w Małopolsce, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, t. 15, s. 41–54.

Zoll-Adamikowa H. 1971 Próba periodyzacji wczesnośredniowiecznych praktyk pogrzebowych w Polsce, „Archeologia Polski”, t. 16, s. 541–556.

Zoll-Adamikowa H. 1994 Formy konwersji Słowiańszczyzny wczesnośredniowiecznej a problem przedpiastowskiej chrystianizacji Małopolski, [w:] J. M. Małeckie (red.), Chrystianizacja Polski południowej. Materiały sesji naukowej odbytej 29 czerwca 1993 roku, Kraków, s. 131–140.

Zoll-Adamikowa H. 1998 Zum Beginn der Körperbestattung bei den Westslawen, [w:] M. Müller-Wille (red.), Rom und Byzanz im Norden. Mission und Glaubenswechsel im Ostseeraum während des 8.–14. Jahrhunderts, t. II, Mainz, s. 227–238.

Zoll-Adamikowa H. 2000 Postępy chrystianizacji Słowian przed rokiem 1000 (na podstawie źródeł nekropolicznych), [w:] A. Żaki (red.), Święty Wojciech i jego czasy, Kraków, s. 103–109.

Stanisław Suchodolski Datowanie początków cmentarzy wczesnośredniowiecznych na ziemiach polskich w świetle danych numizmatycznych

Archibald M. 1974 English Medieval Coins as Dating Evidence, [w:] J. Casey, R. Reece (red.), Coins and the Archaeologist (British Archaeological Reports, t. 4), Oxford, s. 234–245.

Buko A. 2016 Cmentarzysko w Bodzi w świetle wyników badań interdyscyplinarnych, [w:] A. Buko (red.), Bodzia. Elitarny cmentarz z początków państwa polskiego, Warszawa, s. 489–507.

Buko A., Kara M. 2016 Chronologia cmentarza, [w:] A. Buko (red.), Bodzia. Elitarny cmentarz z początków państwa polskiego, Warszawa, s. 447–452.

Butent-Stefaniak B., Ilisch P., Malarczyk D., Nowakiewicz T., Nakielski W. 2013 Frühmittelalterliche Münzfunde aus Schlesien, [w:] M. Bogucki, P. Ilisch, S. Suchodolski (red.), Frühmittelalterliche Münzfunde aus Polen. Inventar, t. 4, Warszawa, s. 225–494.

Horoszko G., Piniński J., Ilisch P., Malarczyk D., Nowakiewicz T., Bogucki M., Kowalówka A., Kulesza M. 2016 Frühmittelalterliche Münzfunde aus Pommern, [w:] M. Bogucki, P. Ilisch, S. Suchodolski (red.), Frühmittelalterliche Münzfunde aus Polen. Inventar, t. 2, Warszawa.

Krzyszowski A., Suchodolski S. 2018 Monety i przybory kupieckie z wczesnośredniowiecznego cmentarzyska w miejscowości Sowinki w woj. wielkopolskim, „Wiadomości Numizmatyczne”, t. 62, z. 1–2, s. 145–170.

Reyman-Walczak B., Ilisch P., Malarczyk D., Nowakiewicz T., Woźniak M. 2013 Frühmittelalterliche Münzfunde aus Klempolen, [w:] M. Bogucki, P. Ilisch, S. Suchodolski (red.), Frühmittelalterliche Münzfunde aus Polen. Inventar, t. 4, Warszawa, s. 19–222.

Suchodolski S. 1980 Durée de la circulation monétaire dans le Moyen Age (Datation des couches archéologiques d'après les trouvailles de monnaies), [w:] B. Chropovský (red.), Rapports du IIIe Congrès International d'Archéologie Slave. Bratislava 7–14 septembre 1975, t. 2, Bratislava, s. 449–454.

Suchodolski S. 1995 Numizmatyka i archeologia – korzyści wynikające ze współpracy, [w:] J. Kolendo, A. Bursche, M. Mielczarek, W. Nowakowski (red.), Nunc de Suebis dicendum est. Studia archaeologica et historica Georgii Kolendo ab amici et discipuli dicata, Warszawa, s. 231–235.

Suchodolski S. 2000 O niektórych kontrowersjach archeologiczno-numizmatycznych, czyli czas obiegu monet we wczesnym średniowieczu, [w:] A. Buko, P. Urbańczyk (red.), Archeologia w teorii i w praktyce, Warszawa, s. 229–246.

Suchodolski S. 2016a Obol zmarłych, [w:] A. Buko (red.), Bodzia. Elitarny cmentarz z początków państwa polskiego, Warszawa, s. 285–303.

Suchodolski S. 2016b Obol zmarłych (monety i pieniądz kruszcowy) na cmentarzysku w Dziekanowicach, stan. 22, [w:] J. Wrzesiński (red.), Nummus bonum fragile est. Groby z monetami z wczesnośredniowiecznego cmentarzyska w Dziekanowicach, t. 1 (Biblioteka Studiów Lednickich, Fontes, t. 7:1), Lednica, s. 157–195.

Tabaczyński S. 1987 Archeologia średniowieczna. Problemy, źródła, metody, cele badawcze, Wrocław–Warszawa–Kraków.

Wachowski K. 1992 Obol zmarłych na Śląsku i w Małopolsce we wczesnym średniowieczu, „Przegląd Archeologiczny”, t. 39, s. 123–138

Wrzesińska A., Wrzesiński J. 2002 Rekonstrukcja zjawisk demograficznych dla serii wczesnośredniowiecznej populacji użytkującej cmentarzysko w Dziekanowicach, „Studia Lednickie”, t. 7, s. 63–75.

Wrzesińska A., Wrzesiński J. 2016 Groby komorowe z Dziekanowic, gm. Łubowo, woj. wielkopolskie, [w:] D. Błaszczak, D. Stępniewska (red.), Pochówki w grobach komorowych na ziemiach polskich w okresie wczesnego średniowiecza (Światowit Supplement Series P: Prehistory and Middle Ages, t. 18), Warszawa, s. 80–89.

Wrzesiński J. 2011 Grób ze srebrnym naszyjnikiem z Dziekanowic, [w:] J. Wrzesiński, A. M. Wyrwa (red.), Srebrny naszyjnik z kaptorgami i krzyżowatą zawieszka z Dziekanowic, Dziekanowice–Lednica, s. 13–79.

Wrzesiński J. 2016 Archeologia dziekanowickich grobów z monetami, [w:] J. Wrzesiński (red.), Nummus bonum fragile est. Groby z monetami wczesnośredniowiecznego cmentarzyska w Dziekanowicach, t. 1 (Biblioteka Studiów Lednickich, Fontes, t. 7:1), Lednica, s. 13–106.

Zapolska A. 2007 Denary rzymskie znajdujące w kontekstach wczesnośredniowiecznych na ziemiach polskich, „Wiadomości Numizmatyczne”, t. 51, s. 149–178.